

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Tiia Rautiainen

”NO ONHAN TÄMÄ ANTANU UUTTA NÄKÖKULMAA”
NUORTEN KOKEMUKSIA KUHMON STARTTI- JA
TYÖPAJATOIMINNASTA

Opinnäytetyö
Joulukuu 2017

OPINNÄYTETYÖ
Joulukuu 2017
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80220 JOENSUU
Puh. 013 260 600

Tekijä
Tiia Rautiainen

Nimeke
"No onhan tämä antanu uutta näkökulmaa"
Nuorten kokemuksia Kuhmon startti- ja työpajatoiminnasta

Toimeksiantaja
Kuhmon kaupunki

Tiivistelmä

Tämän opinnäytetyön aiheena oli kuulla nuoria ja heidän kokemuksistaan Kuhmon kaupungin pajatyöstä. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja tutkimusmenetelmänä on käytetty teemahaastattelua. Haastatteluun osallistui viisi nuorta ja haastattelut tehtiin kesällä 2017. Tutkimuksen tavoitteena oli vastata, minkälaisia kokemuksia nuorilla oli startti- ja työpajatoiminnasta, mitä pajatoiminnasta on jäänyt mieleen ja mitkä olivat nuorten kehittämistoiveet työpajatoiminnalle.

Haastateltavat nuoret kertoivat ohjautuneensa Kuhmon startti- tai työpajalle yleensä itse, TE-toimiston tai etsivän nuorisotyöntekijän kautta. Monelle nuorelle pajajakso oli välivaihe, jossa voidaan miettiä seuraavaa askelta, olipa kyseessä sitten koulu- tai työpaikka. Nuoret olivat tyytyväisiä startti- ja työpajan toimintaan nykyiseltään, mutta kaipasivat kuitenkin enemmän jämäkämpää työtettä valmentajilta sekä yhteistyötä molempien pajojen välille.

Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää startti- ja työpajatoiminnan kehittämisessä. Varsinkin tavoitteellisuus oli monelle nuorelle tuntematon käsite, joten tavoitteellisuutta olisi hyvä painottaa nuoren työpajaprosessissa.

Kieli
suomi

Sivuja 39
Liitteet 7

Asiasanat

nuoret, nuorisotyöttömyys, starttipaja, työpaja, nuorisotakuu, syrjäytyminen

THESIS
December 2017
Degree Programme in Social Services

Tikkarinne 9
80220 JOENSUU
FINLAND
Tel. +358 13 260 600

Author
Tiia Rautiainen

Title
"Well, this gave me a new perspective"
Young People's Experiences about the Kuhmo Workshop Activities

Commissioned by
The Town of Kuhmo

Abstract

The subject of this thesis was to hear young people and their experiences of Kuhmo's workshop activities. The thesis was qualitative research and the theme interview was used as a research method. Five young people participated in the interviews which were conducted in the summer 2017. The target of this research was to answer what kind of experiences young people had workshop activities, what has stuck in their minds and what the developmental needs of young people for the workshops were.

The interviewed young people reported that they were directed to Kuhmo workshop by themselves, TE-services or a youth worker. For many young people, the stage was an intermediate stage where one could think of the next step, whether it is a school or a work place. The youngsters were happy with the workshop activities as they were, but they nevertheless needed a much more robust attitude from the coaches and the cooperation between both workshops.

The results of the thesis can be utilized in the development on both workshops. Since many of the young people were not familiar with the goal, it would be good to emphasize the purposefulness of the youth work process.

Language

Finnish

Pages 39

Appendices 7

Keywords

young people, young people unemployment, workshop, youth guarantee, social exclusion

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1	Johdanto	1
2	Nuorisotyöttömyys	2
2.1	Nuorisotakuu.....	3
2.2	Syrjäytyminen	4
2.3	Elämänhallinta	6
2.4	Työttömänä syrjäseudulla	7
3	Työllistämistä edistävät palvelut	8
3.1	Kuntouttava työtoiminta	9
3.2	Työkokeilu.....	10
3.3	Palkkatuki	11
4	Työpajatoiminta	12
4.1	Työpajapedagogiikka	13
4.2	Valmennus työpajoilla.....	14
4.3	Starttivalmennus	16
5	Aiemmat tutkimukset ja opinnäytetyöt.....	18
6	Opinnäytetyön lähtökohdat	19
6.1	Toimeksiantaja.....	19
6.2	Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä.....	20
7	Opinnäytetyön toteutus ja menetelmälliset valinnat	20
7.1	Laadullinen tutkimus	20
7.2	Teemahaastattelu	22
7.3	Aineiston hankinta	23
7.4	Aineiston analysointi	25
8	Tulokset	26
8.1	Ennakkokäsitykset ja ohjautuminen työpajalle.....	26
8.2	Kokemuksia startti- ja työpajatoiminnasta.....	28
8.3	Startti- ja työpajatoiminnan tavoitteellisuus ja jatkopolut.....	29
8.4	Pajan kehittämisideat.....	30
9	Yhteenveto ja johtopäätökset.....	31
9.1	Nuorten kokemukset.....	31
9.2	Työpajatoiminnan merkitys	32
9.3	Kehittämistoiveet	32
10	Pohdinta.....	33
10.1	Luotettavuus ja eettisyys	33
10.2	Oppimiskokemukset	34
10.3	Jatkotutkimusaiheet ja tutkimuksen hyödynnettävyys.....	35
	Lähteet.....	37

Liitteet

Liite 1 Toimeksiantosopimus

Liite 2 Tutkimuslupa

Liite 3 Teemahaastattelurunko

Liite 4 Suostumus haastatteluun

Liite 5 Analyysipolku

Liite 6 Aineiston pelkistäminen ja aineiston teemoittelu

Liite 7 Opinnäytetyöprosessi

1 Johdanto

Yhteiskunnallisista muutoksista johtuen nuorten integroituminen yhteiskuntaan, työhön ja muuhun toimintaan on muuttunut monimutkaisemmaksi ja epävarmemmaksi prosessiksi. Siirtymä peruskoulusta jatkokoulutuksen kautta työelämään on muuttunut katkonaiseksi tieksi. Peruskoulun jälkeinen tulevaisuuden suunnittelu, ammatinvalinta ja koulutukseen kiinnittyminen ovat hankaloituneet ja tämä näkyy kilpailuna opiskelu- ja työpaikkojen välillä. (Komonen 2007, 430.) Koulutustason nousu vähentää riskiä päätyä työttömäksi. Nuoret, joilla on pelkkä peruskoulutus taustalla, kuuluvat ulkopuoliseen ryhmään. Keskiasteen tutkinnon suorittaneista työttömien osuus ylittää ulkopuolisten osuuden 20. ikävuoden jälkeen, joka johtuu siitä, että kouluttamattomia ulkopuolisia on vähän. Tutkinnon suorittaneet työllistyvät suoraan tai hakeutuvat TE-toimiston asiakkaiksi, jolloin he ovat työelämään sijoittuvien palvelujen piirissä. (Myrskylä 2011, 13.)

Yhä useampi nuori tarvitsee kokonaisvaltaista ja intensiivistä tukea pystyäkseen kiinnittymään koulutus- ja työmarkkinoille. Yhteiskunnallista huolestuneisuutta herättävät sitkeä nuorisotyöttömyys, nuorten syrjäytyminen ja palveluiden ulkopuolelle jääminen. Heikoimmassa asemassa olevien nuorten auttamiseksi on kehitelty erilaisia palvelukokonaisuuksia ja tukitoimia. (Hannila-Niemelä, Oulasvirta-Niiranen & Pietikäinen 2016, 5.) Suomessa on peruskoulupohjan varassa noin 40 000 alle 29-vuotiasta nuorta, jotka ovat työn ja koulutuksen ulkopuolella. Tämä vaikuttaa suurimpana yksittäisenä tekijänä nuorten syrjäytymiseen yhteiskunnasta. Ilman toisen asteen tutkintoa työllistyminen on äärimmäisen hankalaa ja vakaata, yhtenäistä työuraa on miltei mahdotonta luoda pelkän peruskoulun pohjalta. (Hyvönen & Valtonen 2014, 37.)

Tässä opinnäytetyössä haluttiin kuulla nuorten kokemuksia Kuhmon startti- ja työpajatoiminnasta. Tutkimus pyrkii vastaamaan kysymyksiin, millaisia kokemuksia nuorilla on työpajatoiminnasta, mitä työpajatoiminta merkitsee nuoren työ- ja jatkokoulutussuunnitelmille ja millaisia kehittämistoiveita nuorilla on työpajatoiminnalle. Tartuin tähän opinnäytetyöaiheeseen, koska olin kiinnostunut nuorten

kokemuksista pajatoiminnasta. Toimeksiantajana toimi Kuhmon kaupungin nuorisopalvelut, pajatyö, joka voi hyödyntää opinnäytetyötä kehittämismielessä ja yhteiskunnallisiin avustuksiin.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jossa haastateltiin kuhmolaisia startti- ja työpajajaksolla olevia nuoria, joiden pajajakso oli päättymässä tai oli jo päättynyt. Tutkimuksen teoreettisessa tietoperustassa keskitytään nuorisotyöttömyyteen, syrjäytymiseen, työllistämistä edistäviin palveluihin ja työpajatoimintaan. Tutkimustuloksissa käsitellään nuorten ennakkokäsityksiä ja ohjautumista startti- ja työpajalle sekä kokemuksia pajatoiminnasta. Lisäksi tuloksissa avataan työpajatoiminnan tavoitteellisuutta sekä tuodaan esille kehittämisideoita startti- ja työpajatoiminnasta. Yhteenvedossa ja johtopäätöksissä peilataan tutkimuksen tuloksia teoriaan. Pohdinnassa käsitellään luotettavuutta ja eettisyyttä, oppimiskokemuksia sekä jatkotutkimusaiheita ja tutkimuksen hyödynnettävyyttä.

2 Nuorisotyöttömyys

Nuorten työttömyyden tyypillisiä piirteitä ovat suhdanneherkkyys, voimakkaat kausivaihtelut ja keskimääräistä lyhyemmät työttömyysjaksot. Nuorilla miehillä työttömyys on yleisempää kuin naisilla. Perusasteen varassa olevilla nuorilla on kolminkertainen riski kuulua työn, opintojen ja TE-toimiston palveluiden ulkopuolelle olevien ryhmään verrattaessa ammatillisen keskiasteen suorittaneisiin nuoriin. Kotitaustalla on merkitystä nuoren opiskelun ulkopuolelle ja työttömäksi jäämiseen. Ammattikouluttamattomat vanhemmat, jotka ovat vailla koulutusta ja työtä, ovat keskimääräistä heikommin koulutettuja ja kuuluvat alempiin sosioekonomisiin ryhmiin. (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 12/2011, 19–20.)

Nuorten työttömyysaste on korkeampi verrattuna aikuisväestöön. Ilmiön syihin liittyvät esimerkiksi nuorten suuri liikkuvuus työmarkkinoilla. Nuoret etsivät ensimmäistä työpaikkaa, vaihtavat työpaikkaa ja palaavat välillä koulutukseen, jolloin välille syntyy lyhyitä työttömyysjaksoja. Määräaikaisista työsuhteista seuraa myös

useimmiten lyhyitä työttömyysjaksoja. Pitkällä aikavälillä nuorena koetussa työttömyydessä nuori ei saa työkokemusta ja sitä kautta arvokasta osaamista ja kontakteja ja pitkittynyt työttömyys voi rapauttaa jo olemassa olevaa osaamista. Työnantajat voivat suhtautua työttömänä olleeseen kieltävästi, koska työttömyyttä pidetään merkinä henkilön matalasta tuottavuudesta. (Hämäläinen & Tuomaala 2013, 2, 6.)

Nuoret ovat liikkuvampia työmarkkinoilla verrattaessa vanhempiin ihmisiin ja nuorten työttömyys on lyhytaikaisempaa kuin muissa ikäryhmissä. Uran valinta ja opiskelujen päättäminen merkitsevät työn etsintää ja työpaikan vaihtoa. Samat nuoret eivät opiskele tai ole työttöminä vuodesta toiseen, vaan asemat voivat vaihdella moneen otteeseen vuosien varrella. Nuorten työuran alussa voi olla useampia lyhyitä työttömyysjaksoja, mikä ei ole välttämättä negatiivinen asia, kunhan työttömyys ei pitkity. (Myllyniemi 2008, 35.)

Työssä käymisen pitäisi olla kannattavampaa kuin esimerkiksi työttömyysturvan varassa elämisen. Nuoria houkutellaan nopeaan kouluttautumiseen ja nuorena työllistymiseen. Nuoria tuetaan työmarkkinoille pysymiseen ja työuran pidentämiseen eri keinoin, muun muassa kuntoutuksen avulla. Samanaikaisesti nuorisotyöttömyys on edelleen korkeaa ja työmarkkinoiden kyky ottaa vastaan työkyvyllään erilaisia ihmisiä on myös vaihtelevaa. (Holopainen, Kaisvuo, Kolkka, Louhela, Mantela & Packalén, 2009, 41.) Nuorisobarometrin (2013) mukaan työttömät valitsisivat muita useammin työttömyyskorvauksen kuin työn, mutta kuitenkin 72 prosenttia nuorista eläisi mieluummin työtulolla, vaikkei käteen jäävä osuus olisikaan työttömyyskorvausta suurempi. Työttömyyden pitkittyessä yleistyy ajatus työttömyyskorvauksella elämisestä. (Myllyniemi 2014, 67–68.)

2.1 Nuorisotakuu

Nuorten yhteiskuntatakuu eli nuorisotakuu tuli voimaan 1.1.2013 (Eduskunta 2017). Sitä edelsi vuonna 2005 tullut nuorten yhteiskuntatakuu (Hämäläinen & Palo 2014, 13). Se koskee kaikkia alle 25-vuotiaita nuoria ja alle 30-vuotiaita vastavalmistuneita, jotka ovat TE-toimistossa työnhakijoina. Nuorisotakuuseen ei

vaikuta, onko nuorella ammatillista koulutusta vai ei. Nuoren ilmoittauduttua työnhakijaksi TE-palvelujen on tarjottava nuorelle palvelua tai toimenpidettä viimeistään kolmen kuukauden kuluttua asiakkuuden alkamisesta. (TE-palvelut 2017a.) Palvelu voi olla työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2017a). Palvelun tarkoituksena on parantaa nuoren mahdollisuuksia selviytyä työmarkkinoilla ja auttaa työpaikan löytämisessä. Nuorisotakuu edistää koulutukseen ja työmarkkinoille sijoittumista, estää pitkittynyttä työttömyyttä sekä syrjäytymistä. (TE-palvelut 2017a.)

Nuorisotakuu kohdistuu eri tahoille, joista tärkeimmät ovat koulutustakuu, nuorten työllistämistä tukevat toimet sekä nuorten aikuisten osaamisohjelma. Lisäksi rahoituksen kohteena ovat etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta sekä pääsyn helpottamiseksi ammatillinen koulutus. Nuorisotakuun ensimmäisen vuoden aikana nuorisotakuun toteutumista hankaloitti taloudellinen tilanne, joka lisäsi työttömien nuorten määrää, mikä näkyi vähäisinä työllisyysvaikutuksina. (THL 2017a.) Nuorten sijoittumista työelämään on pyritty tehostamaan nuorisotakuun kaltaisilla hankkeilla (Gissler, Haapakorva, Hautakoski, Kiilakoski, Lappi, Merikukka, Pekkarinen, Ristikari & Törmäkangas 2016, 20).

2.2 Syrjäytyminen

Puhuttaessa nuorten syrjäytymisestä viitataan usein yhteiskunnallisten järjestelmien ulkopuolelle jäämiseen sekä sen hyvinvointivaikutuksiin. Merkittäviksi syrjäytymisen riskitekijöiksi voidaan luokitella matala koulutus, pitkäaikainen työttömyys ja toimeentulo-ongelmat. Näiden lisäksi myös elämänhallintaan liittyvät, terveydelliset ongelmat ja syrjäytyminen yhteiskunnallisesta osallisuudesta ovat keskeisiä osa-alueita. Kun puhutaan nuorten syrjäytymisestä, tulee ymmärtää erilaisia huono-osaisuuden osa-alueita sekä kiinnittää huomiota niiden kasaantumiseen. Nuorten mielestä keskeisin syrjäytymisen syy on ystävien puute. (THL 2017b.)

Syrjäytymistä itsessään ei voida mitata, sillä se on teoreettinen käsite, jonka mitaamiselta edellytetään käsitteellistämistä ja mallintamista (Myllyniemi 2008, 44).

Syrjäytymisen myötä tilanne johtaa huono-osaisuuteen, jolla tarkoitetaan ihmisten elinolojen monia puutteita, jotka ilmenevät samanaikaisesti (Ihalainen & Kettunen 2016, 130). Syrjäytyneen nuoren ominaisuuksiin liitetään vaikeudet peruskoulussa, matala koulutustaso, ammattitaidottomuus, lyhytkestoiset työsuhteet ja rikollinen elämäntapa. Syrjäytyminen yhteiskunnasta tapahtuu, kun monet ongelmat kasaantuvat ja ihmiselle kasaantuu kulttuurillisen, taloudellisen ja sosiaalisen pääoman puute. Tämä nähdään tilanteena, jossa syrjäytyneellä on edessään suljettuja ovia. (Kempainen 1997, 130–131.)

Syrjäytymisen taustalla olevat syyt vaihtelevat yhteiskunnallisista tekijöistä perhe- ja yksilötason tekijöihin. Merkittävä yhteiskunnallinen ilmiö on muun muassa työmarkkinoiden muutos, jolloin nuoren on vaikea löytää paikkaansa yhteiskunnasta ja työmarkkinoilta. Heikosti koulutettujen nuorten on vaikea löytää työpaikka, koska tehokkuus- ja koulutusvaatimukset ovat kasvaneet. (THL 2017c.) Nuorten syrjäytymiseen vaikuttavat erilaiset riskit, niistä selviytyminen ja lisäksi erilaisten hyvinvointipuutteiden kasaantuminen nuoren elämän eri vaiheissa. Sosiaalisten suhteiden ja vuorovaikutuksen ulkopuolella jääminen voi olla nuorelle vakava syrjäytymisriski. Tärkeitä sidoksia integroitua yhteiskuntaan ovat muun muassa koulutus, perhe ja kaverit ja työ. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilén 2003, 361, 362.)

Syrjäytymisen prosessissa nuori alkaa pudota pois yhteiskunnan normaalitoiminnoista (Gretschel & Kiilakoski 2008, 13). Prosessin alkua voi olla vaikea tunnistaa. Syrjäytymisen kannalta ratkaiseva tekijä on nuoruusikä, jolloin nuori hankkii koulutuksen. Esimerkiksi lukion tai ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen johtaa huonoihin työnsaantimahdollisuuksiin ja taloudellisiin vaikeuksiin. (Ihalainen & Kettunen 2016, 130, 131.) Syrjäytymisen etenemiseen vaikuttavat hyvinvointipuutteet, jotka johtavat heikentyneeseen elämäntilanteeseen. Syrjäytymisestä tulee syvempää, mitä useammalla elämän alueella henkilö joutuu vetäytymään syrjään. Pitkäaikainen työelämästä poissaoleminen voi johtaa syrjäytymisvaaraan, sillä taloudelliset resurssit ovat yhteydessä palkkatyöhön. Työttömyys on edel-

leenkin poikkeus verrattuna ihanteelliseen, tavoiteltuun elämäntapaan, joten työttömyyden myötä perhesuhteet, terveys ja muut yhteisölliset siteet voivat heikentyä. (Aaltonen ym. 2003, 361.)

2.3 Elämänhallinta

Elämänhallinta voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen elämänhallintaan. Ulkoisella elämänhallinnalla tarkoitetaan tilannetta, joka on helpoiten ulkopuolisten tunnistettavissa. Ulkoisesta elämänhallinnasta kertovat asiat, kuten aineellinen hyvinvointi tai että yksilö kokee olevansa turvatussa asemassa. Sisäisellä elämänhallinnalla tarkoitetaan ihmisen sopeutumista muutoksiin ja suhtautumaan elämään optimistisesti. Sisäisessä elämänhallinnassa tärkeää on, että vaikeatkin tapahtumat ovat ymmärrettäviä, hallittavia ja merkityksellisiä. Vahvan sisäisen elämänhallinnan omaava henkilö kokee, että hänellä on voimavaroja ja valmiuksia yllättävienkin tapahtumien kohtaamiseen. Elämänhallintaa tukevia tekijöitä ovat esimerkiksi itsensä terveeksi tunteminen, työ sekä terveet elämäntavat ja aktiivinen harrastaminen. Erilaiset elämänhallintaan liittyvät ongelmat voivat olla hyvinkin tavallisia ja ovat usein osa arjesta selviytymistä. Elämänhallinnan ongelman ratkaisuun liittyvät keinot ovat erilaisia, koska niihin liittyvät syyt voivat olla monenlaisia. (Martikainen 2009, 15-19.)

Elämänkulkuun ja elämäntapaan vaikuttaa miten henkilö itse osaa hallita omaa elämänsä. Elämänkulkua ylläpitävien tavoitteiden luominen, asioille omistautuminen ja tavoitteiden saavuttaminen osoittavat vahvaa elämänhallintakykyä. Oman elämän kasassa pitäminen on yksilön hyvinvoinnissa keskeistä. Hyvinvointi ja elämänhallinta vaativat erilaisia voimavaroja. Nuoren elämänhallinnassa korostuvat lähipiiri, kuten perhe ja ystävät, joista saadaan voimavaroja elämän kasassa pitämiseen. Nuoren itsetunto vaikuttaa sisäiseen elämänhallintaan, jossa yksilö uskoo itseensä ja mahdollisuuksiinsa vaikuttaa elämänkulkuun. Ulkoisen elämänhallinnan kannalta tärkeä on, että nuori kokee olevansa turvatussa asemassa. (Aaltonen ym. 2003, 185, 186.)

2.4 Työttömänä syrjäseudulla

Työttömyysasteet vaihtelevat paikkakunnittain ja alueittain. Pääkaupunkiseudulla ja kasvukeskuksissa työttömyysprosentit ovat matalia ja työpaikkoja on enemmän tarjolla. Työttömyys Espoossa on erilaista kuin esimerkiksi Kuhmossa. Mikäli kunnan työttömyysaste on erityisen suuri, työttömyys on tuttua ja arkipäiväistä. Itä- ja Pohjois-Suomen maaseutukaupungeissa näkyy korkea työttömyys. Työttömyys on erilaista verrattaessa suuriin lähiöihin. Maaseutukaupunkien vanhemmilla on työttömyyden myötä aikaa enemmän lapsilleen ja alkoholiongelmat eivät ole näkyvillä nuorten mielestä. Elämä ei ole keskittynyt pelkästään työhön, vaan luonto on osa arkea perheiden elämäntavassa ja harrastamisessa. (Pohjantammi 2007, 39.)

Itä- ja Pohjois-Suomessa on yhteinen avainongelma: nuorison lisääntynyt poismuutto, jonka syyt, seuraukset ja ratkaisumahdollisuudet muodostavat monimutkaisen vyyhdin (Jukarainen & Tuhkunen 2004, 94). Harvaan asuttujen seutujen väestö muuttaa maakunnan keskuskaupunkeihin. Näistä kaupungeista esimerkiksi Kajaani ja Rovaniemi alkavat hävitä väkiluvussaan niin kutsutuille kehyskunnille, kuten Hyvinkäälle tai Järvenpäälle. (Paju 2004, 8.) Nuorisotyöttömyyden kannalta Pohjois- ja Itä-Suomi ovat synkkää aluetta ja tämä näkyy myös toimeentulotessa, sillä korkeimmat tuen piirissä olevat osuudet ovat Pohjois- ja Itä-Suomessa. (Gissler, Orre & Puhakka 2004, 21.)

Nuorisotyöttömyys on laskenut Kainuussa 21 prosenttia viime vuodesta. Alle 20-vuotiaita nuoria työttömiä oli elokuun 2017 lopussa 36 prosenttia vähemmän verrattaessa elokuuhun 2016. Kuhmossa oli elokuun 2017 lopussa 12 alle 20-vuotiasta työtöntä työnhakijaa ja 45 alle 25-vuotiasta työtöntä työnhakijaa. (Työllisyyskatsaus 2017.) Kainuun soten perhepalvelujohtajan Matti Heikkisen mukaan kainuulaiset nuoret voivat jossain määrin huonommin kuin koko maassa. Ongelmien syyt voivat heijastua myös tukipiiriin ohuuteen ja perheen vanhempien taloudelliseen tilanteeseen. Syitä voidaan löytää myös kainuulaisten terveystäytymisestä, jossa lapset ja vanhemmat ovat heikommassa asemassa verrattaessa koko maahan. Liikunnan harrastamattomuus, tupakointi, huumeiden

kokeilu ja humalahakuinen juominen ovat yleisiä piirteitä kainuulaisilla. (Yle uutiset 2016.)

3 Työllistämistä edistävät palvelut

Nuorten siirtymä peruskoulusta jatko-opintojen pariin on nuorten urakehityksen kannalta vaikea nivelkohta, jossa nuoria tuetaan työmarkkinatuen työkokeilulla ja muilla työvoimapolitiikan aktivointitoimenpiteillä. Niiden avulla nuoret hankkivat työkokemusta, tutustuvat työelämään tai tekevät vielä koulutusvalintojaan. Työ- ja elinkeinoministeriön seurantaselvitysten mukaan näiden tukitoimien päätyttyä koulutuksen tai työn ulkopuolelle on kuitenkin jäänyt noin puolet pelkän perusasteen suorittaneista nuorista. Verrattaessa peruskoulun varassa oleviin työttömiin ja muihin ulkopuolelle jääneisiin, toimenpiteissä olleet nuoret työllistyivät paremmin. On otettava myös huomioon, että osa ulkopuolisista saattaa pitää väliavuotta koulutuksesta. (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 12/2011, 18.)

Työllistämistä edistävät palvelut perustuvat julkiseen työvoima- ja yrityspalvelulakiin 916/2012. Niiden tavoitteina on palvella elinkeinoelämää ja työmarkkinoita sekä ennakoida muutoksia. TE-toimiston virkailija yhdessä asiakkaan kanssa arvioi asiakkaan palvelutarpeen, jonka perusteella tarjotaan julkisia työvoima- ja yrityspalveluja, joiden tavoitteina on turvata osaavan työvoiman saatavuus ja edistää asiakkaan sijoittumista avoimille työmarkkinoille. Mikäli asiakkaan palvelutarve edellyttää muita kuin julkisia työvoima- ja yrityspalveluja tai mikäli palvelun järjestämisvastuu on muulla viranomaisella, TE-toimiston on annettava asiakkaalle tietoa muista palvelumahdollisuuksista ja ohjattava asiakas muun viranomaisen tai palvelun järjestäjän palvelujen piiriin yhteistyössä näiden kanssa. (Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 916/2012.)

3.1 Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttavalla työtoiminnalla tarkoitetaan kunnan järjestämää toimintaa, jossa pyritään parantamaan työttömän henkilön elämänhallintaa sekä luomaan edellytyksiä työllistymiselle (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 139/2.3.2001). Kuntouttava työtoiminta järjestetään pitkäaikaistyöttömille, jotka saavat työmarkkina-tukea tai toimeentulotukea ja jotka eivät työ- ja toimintakykynsä vuoksi pysty osallistumaan TE-hallinnon ensisijaisesti tarjoihin palveluihin. Toiminnan täytyy olla tavoitteellista parantaen asiakkaan elämänhallintaa ja toimintakykyä, jotta hän saisi valmiuksia työllistyä, hakeutua koulutuksiin tai osallistua työllistämistä edistäviin palveluihin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017.) Kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään korkeintaan neljänä päivänä viikossa, kolmesta kuukaudesta kahteen vuoteen (Ihalainen & Kettunen 2016, 142). Päivittäinen työtoiminta on vähintään neljä tuntia päivässä (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 139/2001).

Kuntouttava työtoiminta perustuu aktivointisuunnitelmaan, jonka laatimiseen osallistuvat TE-toimisto, kunnan sosiaalihuollon viranomainen ja itse asiakas. Aktivointisuunnitelmaan kirjataan asiakkaan palvelutarpeet. Suunnittelussa on tärkeää huomioida asiakkaan henkilökohtainen tilanne, mikä määrittää, mitä palveluita asiakkaalle tarjotaan. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017.) Aktivointisuunnitelmaan merkitään henkilön koulutusta ja työuraa koskevat tiedot, arvio aikaisempien työvoimapalveluiden vaikuttavuudesta sekä arvio aikaisempien ja kunnan tekemisen suunnitelmien toteutumisesta. Aktivointisuunnitelmaan kirjataan toimenpiteet kuten työtarjoukset, muut julkiset työvoimapalvelut, kuntouttava työtoiminta ja muut sosiaalipalvelut sekä terveys- kuntoutus- ja koulutuspalvelut. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 139/2001.)

Aktivointisuunnitelmaa laadittaessa on ensin selvitettävä, onko henkilölle mahdollista tarjota työtä tai julkisia työvoimapalveluja. Suunnitelma voidaan myös sisällyttää henkilön työllistymistä parantavia sosiaali-, terveys, kuntoutus- ja koulutuspalveluja. Mikäli TE-toimisto, kunta ja henkilö yhdessä päätyvät siihen tulokseen, että henkilö ei kykene osallistumaan julkisiin työvoimapalveluihin tai työhön, tehdään aktivointisuunnitelma. Aktivointisuunnitelmaan tulee sisältyä

kuntouttava työtoiminta tai erityislakien mukaisesti sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja, joilla henkilön työ- ja toimintakyky parannettaisiin. (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 139/2001.)

3.2 Työkokeilu

Työkokeilua voidaan järjestää esimerkiksi, jos henkilö ei omaa ammatillista koulutusta tai hän miettii alan tai ammatin vaihtoa. Tällöin työkokeilun avulla voidaan kartoittaa, onko ala kiinnostava tai onko ala tai ammatti mahdollinen. Työkokeilu on myös mahdollista, jos henkilö miettii, sopiiko yrittäjyys hänelle. Työkokeilulla voidaan myös selvittää, onko osaaminen ajan tasalla ja millaisia tukitoimia henkilö tarvitsisi päästäkseen takaisin työelämään. Mikäli henkilö on ollut toisen maan työmarkkinoilla, työkokeilun avulla voidaan selvittää henkilön työllistymismahdollisuuksia Suomessa ja minkälaisia palveluita hän tarvitsee. (TE-palvelut 2017b.)

Työkokeilun järjestäjänä voi olla esimerkiksi yritys, kunta, säätiö tai työpaja. Työkokeilun aikana henkilö tekee yleisiä työtehtäviä. Kestoltaan työkokeilu voidaan järjestää enintään 12 kuukaudeksi, mutta henkilö voi olla samalla työnantajalla ainoastaan enintään kuusi kuukautta. Kunta voi olla järjestävänä tahona 12 kuukautta, mutta tällöin samaa työtehtävää voi kokeilla enintään kuusi kuukautta. Työkokeilu järjestetään enintään viitenä päivänä viikossa, 4-8 tuntia päivässä, mutta päivittäinen ja viikoittainen työaika voi vaihdella riippuen henkilön tilanteesta. Työkokeilu on työllistämistä edistävää palvelua, jolloin asiakkaalla on mahdollista saada korotettua työttömyysetuutta tai kulukorvausta. Työkokeilun ajalta maksettava etuus on samaa etuutta kuin työttömänä ollessa, jonka maksaa työttömyysetuuden maksaja eli työttömyyskassa tai Kela. (TE-palvelut 2017b.)

Työkokeilusta tehdään määräaikainen kirjallinen sopimus, jonka allekirjoittavat TE-toimisto, työkokeilun järjestäjä ja henkilöasiakas. Sopimukseen kirjataan työkokeilun tavoitteet, suoritus aika ja -paikka, kesto, tehtävät, joita työkokeilussa tehdään sekä työpaikan ohjauksesta vastaava henkilö. Sopimukseen on myös otettava ehto, jossa työkokeilun järjestäjä antaa TE-toimistolle arvion henkilön

soveltavuudesta työhön, ammattiin tai alalle. Mikäli työkokeilu tukee henkilön työmarkkinoille paluuta, arvio koskee työelämävalmiuksia ja osaamisen kehittämistarpeita. TE-toimisto voi lisäksi myös asettaa muita ehtoja. (Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 916/2012.)

3.3 Palkkatuki

Palkkatuki on tuki, joka on tarkoitettu työttömän työnhakijan työllistämisen edistämiseksi (Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 916/2012). Palkattaessa työtöntä työnhakijaa, TE-toimisto voi maksaa työnantajalle palkkatukea (Ihalainen & Kettunen 2016, 142). Tuki on tarkoitettu työttömälle työnhakijalle, jonka työ- ja elinkeinotoimisto voi myöntää työnantajalle palkkauskustannuksiin. Palkkatuen tarkoituksena on työttömän työnhakijan ammatillisen osaamisen parantaminen ja työllistymisen edistäminen avoimille työmarkkinoille. Palkkatukea voidaan myöntää esimerkiksi kunnalle tai yhteisölle, muttei kuitenkaan valtion virastolle tai laitokselle. Palkkatuen edellytyksenä on kyseisen työehtosopimuksen mukainen palkkaus tai muu vastaava kohtuullinen palkka kyseistä työstä. Palkkatukea ei myönnetä, mikäli palkka määräytyisi työn tuloksen perusteella. (Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 1366/2014.)

Palkkatuen keston ja määrään vaikuttaa palkattavan henkilön työttömyyden kesto, vamma tai sairaus. Palkkatuki voi olla enintään 30/40/50 prosenttia palkkauskustannuksista. Palkattaessa yhdistykseen, säätiöön tai vastaavaan rekisteröityyn yhdyskuntaan, palkkatuki on 100 prosenttia aina 65-prosenttiseen työaikaan saakka. (TE-palvelut 2017c.)

4 Työpajatoiminta

Työpajatoiminta alkoi 1980-luvun lopulla. 1990-luvun laman jälkihoidon aikana pajat tuli merkityksellisiksi kaupunkikunnissa, jossa paja oli yksi tukimuoto tuettaessa syrjäytymisuhan alaisten nuorten mahdollisuuksia suuntautua uudelleen koulutukseen tai työelämään. (Pohjantammi 2007, 7.) Siirryttäessä 1990-luvulta 2000-luvulle työpajojen tehtävä on muuttunut hätäaputyöllistäjästä työssä oppimisen sekä yksilöllisten valmennus- ja kuntoutuspalveluiden tuottajaksi (Komonen 2007, 429, 432). Työpajatoimintaa on noin 281 kunnassa, ja työpajatoiminnan järjestäjiä on lähes 230 (Uusi nuorisolakikirja 2017, 28). Työpaja voi olla kunnallinen, seutukunnallinen tai sen ylläpitäjä voi olla kuntayhtymä, säätiö tai yhdistys. Kun kyseessä on kunnallinen työpaja, se sijoittuu hallinnollisesti esimerkiksi sivistys-, nuoriso-, sosiaali- tai tekniseen toimeen, vapaa-aikatoimeen tai työllisyyspalveluihin. (Huumonen 2014, 47.)

Yli puolet ohjautuu työpajoille TE-palveluiden toimesta. Koulutuksen järjestäjien kautta ohjautuu 10 prosenttia, etsivän nuorisotyön kautta noin 6 prosenttia sekä omatoimisia hakeutujia on noin 7 prosenttia (Hämäläinen & Palo 2014, 11). Nuori voi hakeutua työpajalle myös itse, jolloin työpaja yhdessä valmentautujan kanssa etsii hänelle sopivan viranomaisen, jonka kanssa tehdään sopimus työpajajaksonnelle (Huumonen 2014, 19). Työpajan tavoitteena on, että nuori saa valmiuksia sijoittua pajajakson jälkeen koulutukseen tai työhön. Yhteisöllisyys on tärkeässä roolissa pajatoiminnassa ja yhteisöön kuulumisen tunnetta edistetään jo heti pajatoiminnan alkuvaiheessa ryhmäytymisessä. (Taskinen 2010, 214.)

Työpajat luokitellaan sosiaalisen työllistämisen toimialana, jossa työllistetään heikossa työmarkkina-asemassa olevia sekä parannetaan ja ylläpidetään heidän toimintakykyään (Huumonen 2014, 10). Pajatyö on sosiaalityötä, jossa toteutetaan sosiaalivaltion tavoitteita. Toiminnasta voidaan erottaa kolme sosiaalityön muotoa. Työnohjaajat voivat toimia ammatillisen ohjauksen lisäksi enemmän tai vähemmän sosiaalityön tekijöinä. Työpajat tarjoavat toimintaympäristön, jossa yksilö voi kokeilla työn ja kouluttautumisen alaa ja arvioida mahdollisuuksiaan

uudelleen. Nuoren suhde valmentavaan aikuiseen on pitkä verrattuna muihin viranomaisiin. Nuoren työpäivän kesto on noin kuusi tuntia päivässä. Paja on toiminnallinen ympäristö, jossa aikuinen ottaa nuoren vakavasti. Yksilövalmentajien työ on valmentavaa sosiaalityötä asiakkaan kanssa. (Pohjantammi 2007, 8–9.)

Pajojen tavoitteena on tukea asiakasta niin, että asiakas ottaa itse vastuun omasta koulutuksestaan ja työelämää koskevista valinnoistaan. Nuoren pääseminen työharjoitteluun ja keskustelut pajalla vahvistavat nuorta, jolloin hän pystyy valmentajien kanssa yhteistyössä miettimään esimerkiksi koulutusalaan. Sosiaalityön muotona nähdään myös, että pajatoiminta jatkaa TE-toimiston ja sosiaalityöntekijöiden toimia, jossa asiakkaan tilannetta voidaan arvioida myös viranomaisten yhteispalaverissa. Pajatoiminnan asiakkaiden taustalla voi olla monia yhteyksiä eri viranomaisten kanssa ja osa asiakkaista ohjataan edelleen sosiaalityön tarjoaman seurannan piiriin. (Pohjantammi 2007, 9.)

4.1 Työpajapedagogiikka

Työpajatoiminnassa nuoria valmennetaan työn avulla, jossa nuori tekee työtä omien edellytysten mukaan (Uusi nuorisolakikirja 2017, 28). Toiminnan tarkoituksena on nuoren elämönhallintataitojen parantaminen, kasvun ja itsenäistymisen sekä osallisuuden edistäminen yhteiskuntaan (Nuorisolaki 1285/2016). Työpajapedagogiikan taustalla vaikuttaa John Deweyn kokemusfilosofiaan perustuva ajatus tekemällä oppimisesta. Työpajapedagogiikka tapahtuu joustavassa oppimisympäristössä yksilön edellytyksen mukaisesti. Siinä korostetaan tekemällä oppimista sekä yhteisöllistä ja suunnitelmallista valmennusta. Työpajan ympäristössä tuetaan yksilöllistä kasvua, osallisuutta ja osaamisen kehittymistä. Joustavuus on huomioitu valmentautujan yksilöllisissä tarpeissa, etenemisvalmiuksissa ja vahvuuksissa. Joustavuus näyttäytyy mahdollisuutena rakentaa työ- toiminta- ja oppimiskokonaisuuksia sekä työpajan sisällä että työpajan yhteistyöverkostoissa. (Hämäläinen & Palo 2014, 24.)

Valmennuksessa keskeistä on tekemällä oppiminen, jolloin valmennuksessa tehdään työtehtäviä, joilla on merkitystä. Valmentautuja ja hänen henkilökohtaiset

ominaisuutensa otetaan huomioon. Työpajoilla pyritään yhteisölliseen toimintatapaan, jolla tarkoitetaan sitä, että työpajalaisilla on sekä yhteisesti ymmärrettyjä arvoja että tavoitteita. (Huumonen 2014, 11.) Oppiminen alkaa kokemuksesta, joka on havainnointien ja pohdintojen pohja. John Dewey painottaa ihmisen kykyä oppia kokemuksesta ja Deweylle oppiminen on elinikäinen prosessi. Deweylle oman toiminnan merkitys on tärkeää kaikessa oppimisessa. Oppimisen prosessissa korostuu käytännön läheisyys ja ymmärrys siis kehittyä omakohtaisten kokemusten kautta. (Hämäläinen & Palo 2014, 25.)

Deweyn mielestä taitojen oppimiseen, vaalimiseen ja kehittämiseen vaikutetaan parhaiten kasvatuksella. Työpajalla kunnioitetaan yksilön kokemusta ja sen ainutlaatuisuutta. Kokemusten jakamisella rikastetaan koko yhteisöä, joka taas rikastuttaa yksilön kokemusta. Kyse on vuorovaikutuksesta ja kohtaamisista, joissa ajatukset tuodaan ilmi. Valmentautujien opittua kokemusten jakamisen ja saatuaan ajatuksilleen tukea, he muokkaavat samalla yhteisön ajattelu- ja toimintatapoja. Kokemusten jakaminen ja vuorovaikutuksen kannustaminen ovat keskeisiä asioita ryhmän voimavaraistumiselle. Deweyn oppimiskäsitys korostaa oppimista vuorovaikutuksellisenä prosessina. Aihetta ovat tutkineet myös Jean Piaget ja Kurt Lewin. (Hämäläinen & Palo 2014, 26.)

4.2 Valmennus työpajoilla

Työpajojen tuottamia valmennuspalveluja ohjataan eri laeilla ja säädöksillä. Laki kuntouttavasta työtoiminnasta säätelee niitä toimia, jossa parannetaan pitkäaikaistyöttömän edellytyksiä työllistyä avoimille työmarkkinoille. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta määrittelee työkokeilun, työhönvalmennuksen ja palkkatuetun työn. Työpajat ovat kuntien monialaista palvelujärjestelmää. Nuorisolain mukaan kunnassa on oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto, joka on paikallisten viranomaisten monialaisen yhteistyön suunnittelua ja toimeenpanon kehittämistä varten. Verkostossa on mukana opetus-, sosiaali- ja terveys- sekä nuorisotoimen edustajat sekä työ- ja poliisihallinnon edustajat. Verkostojen rooli on korostunut entisestään nuorisotakuun myötä. Kuntoutussäätiön teettämän tutki-

muksen mukaan nuorten ohjaus- ja palveluverkosto ja selkeä toimeenpanosuunnitelma ovat auttaneet nuorisotakuussa ja nuorten tavoittamisessa sekä ohjauksesta oikeanlaisen palvelun piiriin. (Huumonen 2014, 13.)

Työpajalle tuleva valmentautuja voi olla esimerkiksi työtön nuori tai aikuinen, jolta puuttuu tarvittava työkokemus tai tarvittava ammatillinen koulutus. Osalla saattaa puuttua myös peruskoulun päättötodistus. Valmentautujan elämäntilanne voi vaihdella ja taustalla voi olla esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyyttä tai alentunut työ- ja toimintakyky. Myös päihde- tai mielenterveyskuntoutajat voivat olla työpajojen valmentautujina tai osalla valmentautujista voi olla arjenhallintahaasteita. (Huumonen 2014, 18.) Valmennus on suunnitelmallista ja perustuu aina sopimukseen. Julkisia työvoima- ja yrityspalveluita koskevan lain (916/2012) mukaan valmentautuja voi olla työpajalla työkokeilussa tai työnantajalle myönnetyllä palkkatuella. Valmentautuja voi olla myös Kelan ammatillisessa kuntoutuksessa tai kuntouttavassa työtoiminnassa. (Huumonen 2014, 20.) Valmennuksen avulla parannetaan nuoren valmiuksia päästä koulutukseen tai suorittaa koulutus loppuun sekä päästä avoimille työmarkkinoille tai muuhun tarvitsemaansa palveluun. Valmentautuminen tapahtuu työn tai työtoiminnan tekemisen kautta. (Nuorisolaki 1285/2016.) Tehtävät työt vaihtelevat paikallisten tarpeiden mukaisesti. Perinteisimmät työalat ovat metalli-, puu-, tekstiili- sekä auto- ja kuljetusala. Työtehtävät voivat olla myös mm. kierrätyksen, median ja viestinnän tai toimistotöiden parissa. (Huumonen 2014, 11.)

Valmentamisen menetelmiä ovat yksilö- ryhmä- ja työvalmennus, joissa opitaan tekemisen kautta yksilön edellytysten mukaisesti (Uusi nuorisolakikirja 2017, 39). Yksilövalmennuksen alueeseen kuuluu elämänhallinta, toimintakyvyn parantaminen ja tulevaisuuden suunnittelu. Yksilövalmennus korostuu varsinkin kuntouttavassa työtoiminnassa. Yksilövalmennuksessa otetaan huomioon valmentautujan elämäntilanne kokonaisvaltaisesti ja tarjotaan tukea arjenhallinnan taitojen ja toimintakyvyn parantamiseen. Ryhmävalmennuksessa valmentautujan arki-, työelämä- ja vuorovaikutustaitoja kehitetään toiminnallisen menetelmien vertaisryhmässä. Työvalmennus perustuu tekemällä oppimiseen ja siinä kehitetään

työtaitoja ja näin edesautetaan työmarkkinoille siirtymistä ja siellä pysymistä. Työvalmennuksessa valmentautujaa tuetaan töiden ja työtaitojen opettelussa. Tehävät ovat vaatimustasoltaan mielekkäitä ja valmentautujaa rohkaistaan ottamaan itse vastuu omasta oppimisestaan. (Hämäläinen & Palo 2014, 53.)

Työpajan valmennusprosessi jaetaan eri vaiheisiin, sillä toiminta on suunnitelmallista, ammatillista ja se perustuu sopimukseen. Sopimus sisältää valmennusjakson pitkän aikavälin tavoitteet. Valmennusprosessissa keskeistä on se, mihin nuori sijoittuu työpajajakson jälkeen, olipa kyseessä esimerkiksi työmarkkinat tai koulutus. Työpajajakson sopimuksessa ei ole käytännönläheisiä yksityiskohtia valmennuksesta ja lähetettävän tahon valmentautujalle laatimat suunnitelmat eivät ole välttämättä työpajan saatavilla. Esimerkiksi tämänkaltaisia suunnitelmia voivat olla TE-toimiston työnhakusuunnitelma, Kelaa varten lääkärin kirjoittama kuntoutussuunnitelma tai TE-palveluiden, kunnan ja valmentautujan kolmikantaisesti tekemä aktivointisuunnitelma. (Huumonen 2014, 32.)

Valmennusjaksolla voi tulla ilmi, että valmentautuja tarvitsee ensisijaisesti muita palveluita kuten esimerkiksi päihdekuntoutusta. Tällöin hänet ohjataan hänelle soveltuvien palveluiden piiriin. Muihin palveluihin sijoittumista voidaan pitää positiivisena asiana, koska se vastaa valmentautujan tarpeisiin ja vie hänen tilannettaan eteenpäin. (Huumonen 2014, 43.)

4.3 Starttivalmennus

Entistä vaikeammin työllistettäville nuorille on perustettu starttipajoja (Pohjantammi 2007, 7). Suomessa on noin 260 työpajaa, joista noin sadassa toteutetaan starttivalmennusta. Starttivalmennusryhmät ovat pieniä, koostuen noin 8-10 nuoresta, mikä mahdollistaa yksilöllisen ja kokonaisvaltaisen työskentelyotteen. Palvelu räätälöidään jokaisen nuoren tarpeisiin sopivaksi. Starttivalmennusjakso on kestoltaan noin kuudesta yhdeksään kuukautta, mutta joidenkin nuorten kohdalla valmennusprosessi voi kestää jopa kaksi vuotta. Nuoret osallistuvat toimintaan omien voimavarojensa mukaisesti, noin 1-4 päivänä viikossa, jossa työpäivän kesto on yleensä noin neljästä viiteen tuntia. Suurin osa starttivalmennukseen

tulevista nuorista on kuntouttavan työtoiminnan sopimuksella. (Hannila-Niemelä ym. 2016, 7.)

Starttivalmennuksessa olevat nuoret ovat useimmiten jättäneet kesken opinnot, hoitosuhteet tai palvelut. Valmentautujien mukaan keskeytykset johtuvat haasteellisista tilanteista, jolloin nuori mieluummin peräännytyy kuin kohtaa tällaisen tilanteen ja tunteen. Vastoinkäymisten ja epäonnistumisten sietäminen vaatii ikävien tunteiden kanssa elämistä ja niiden läpi käymistä sekä oppimista elää ikävien tunteiden kanssa. Starttivalmennuksessa harjoitellaan omien tunteiden tunnistamista ja niiden käsittelyä sekä keskustellaan tulevista haasteellisista tilanteista ja miten niissä voisi toimia. (Hannila-Niemelä ym. 2016, 22.)

Starttivalmennuksen yhtenä päätavoitteena voidaan pitää nuoren voimautumista, jolloin jo pääsy starttivalmennusryhmään on jo monelle nuorelle voimaannuttava kokemus. Voimautuminen on mukana starttivalmennuksessa arjen taitojen harjoitteluna, vastoinkäymisten sietokyvyn vahvistumisena ja tukiverkostojen rakentumisena. Keskeiset tavoitteet ovat arjenhallinnan koheneminen, joka näkyy säännöllisen päivärytmin löytymisenä ja omasta terveydestään huolehtimisena. Nämä puutteet ovat starttivalmentautujan arkipäivää. Valmennusjaksossa pyritään aluksi selkeyttämään päivärytmiä. Toiminta alkaa aluksi yhden päivän läsnäololla kasvaen lopulta neljään päivään. Starttivalmennuksen nuorilla on tyypillisesti myös erilaisia haasteita elämässään, jolloin omia vahvuuksia ja voimavaroja on hankala nähdä. Starttivalmennuksessa pyritään kiinnittämään huomiota nuoren myönteisiin puoliin, nuoren vahvuuksiin ja saavuttamiin asioihin. Huomioimalla jokainen nuori yksilöllisesti mahdollistetaan onnistumisen kokemukset ja samalla annetaan nuorelle myönteistä palautetta. (Hannila-Niemelä ym. 2016, 11, 12)

Starttivalmennuksessa työskennellään yhdessä ryhmän kanssa. Yhdessä tekeminen motivoi oppimaan ja osallistumaan ja nuoret saavat kokemuksen, että heidän äänensä on tärkeä. Joillekin nuorille tämä voi olla ainutlaatuinen kokemus ja siten myös voimauttava. Starttivalmennuksessa tavoitellaan, että nuoret löytäisivät oman polkunsä ja pääsisivät osaksi yhteiskuntaa. Ilman nuoren kokemaa

osallisuuden tunnetta tämä ei toteudu. Osallisuuden vahvistuminen tapahtuu vähitellen olemalla osana starttivalmennusryhmää. Nuoret, jotka ovat olleet valmennuksessa pidempään, pääsevät perehdyttämään uusia nuoria. Oman kokemuksen jakamisen kautta ja esimerkkinä toimisena muille nuori saa merkittäviä osallisuuden kokemuksia. (Hannila-Niemelä ym. 2016, 34.)

5 Aiemmat tutkimukset ja opinnäytetyöt

Helena Seppä (2013) on tehnyt sosiaalityön pro gradu-tutkielman Jyväskylän yliopistoon/Kokkolan yliopistokeskukseen. Kyseessä on laadullinen tapaustutkimus, joka on toteutettu etnografisella tutkimusotteella. Tutkielma on tehty nuorten näkökulmasta Pohjois-Suomessa sijaitsevasta työpajasta. Seppä halusi tutkimuksellaan tuoda esille nuorten ääntä ja kokemusmaailmaa ja samalla tuottaa asiakaslähtöistä tietoa työpajatoiminnasta. Hän on osallistunut työpajatoimintaan ja pitänyt sen tiimoilta työpäiväkirjaa. Haastattelut on tehty teemahaastattelulla, jotka kestivät 40 minuutista tuntiin. Tutkimuksesta käy ilmi, että nuoret olivat hyötynneet työpajasta positiivisella tavalla. Tämä näkyy muun muassa vähentyneellä alkoholin käytöllä, sosiaalistumisella ja henkilöiden rohkaistumisella. (Seppä 2013.)

Pauliina Laamasen (2016) kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelman (Mikkelin ammattikorkeakoulu) opinnäytetyön aiheena on pieksämäkeläisten nuorten kokemuksia työpajatoiminnasta. Opinnäytetyön teoreettisessa osuudessa on tarkasteltu syrjäytymistä ja työpajatoimintaa. Kyseessä on laadullinen tutkimus ja sen aineisto on kerätty viideltä nuorelta teemahaastattelun menetelmällä. Haastattelun analysoinnissa on käytetty teemoittelua, joista nousi esille muun muassa sosiaaliset suhteet ja työllistyminen. Työpajajakso oli vaikuttanut positiivisesti nuoriin, mikä näkyi mm. parantuneella elämänhallinnalla ja parantuneilla vuorovaikutustaidoilla. Monet nuoret eivät olleet tienneet työpajasta mitään ennen sinne tuloa, joten Laamanen toivoi, että opinnäytetyönsä myötä työpaja tulisi enemmän tutummaksi. (Laamanen 2016.)

6 Opinnäytetyön lähtökohdat

Olin kiinnostunut, millaisia kokemuksia kuhmolaisilla nuorilla oli pajatoiminnasta. Otin yhteyttä toimeksiantajaan ja esitin kiinnostuksen opinnäytetyöstä, jossa haastattelisin nuoria heidän kokemuksistaan startti- ja työpajajaksolta. Ideaani tartuttiin ja opinnäytetyöprosessi alkoi syksyllä 2016.

6.1 Toimeksiantaja

Toimeksiantajana toimi Kuhmon kaupungin nuorisopalvelut, jonka alaisuudessa pajatyö toimii. Nuorisotyö on Kuhmossa osa kasvun ja oppimisen sekä kaupunkiympäristön palveluja. Nuorisotyön alaisuuteen Kuhmossa kuuluu perusnuorisotyö, työpajatoiminta, etsivä nuorisotyö ja starttipaja. (Kuhmon kaupunki 2017a.)

Työpajatoiminta on alle 29-vuotiaille nuorille tarkoitettu toiminta, joka tarjoaa monenlaista entisöinti- ja korjaustyötä. Kouluttamattomat nuoret saavat tukea tulevaisuuden suunnitelmiin ja pääsevät tutustumaan työelämän pelisääntöihin. Koulutetut nuoret taas saavat kokemusta työelämästä ja mahdollisuuden ylläpitää ammattitaitoa. Työpajatoiminnassa annetaan yksilöohjausta ja autetaan nuorta toteuttamaan nuoren yksilölliset suunnitelmat, jotka edistävät työllisyyttä ja helpottavat opiskeluun hakeutumista. (Kuhmon kaupunki 2017b.)

Starttipaja on tarkoitettu alle 29-vuotiaille nuorille. Starttipajalla tarjotaan nuorille ohjausta, mielekästä tekemistä, tuetaan arjen sujuvuutta ja opiskelu- ja urasuunnitelmia. Myös starttipajalla tarjotaan henkilökohtaista ohjausta ja ryhmätoimintaa. Starttipajalle voi osallistua kuntouttavan työtoiminnan ja työllistämistä tukevan toiminnan sopimuksilla. Nuori määrittää itse tavoitteensa starttipajalle ja toimintaan osallistuminen tapahtuu omien voimavarojen mukaisesti. (Kuhmon kaupunki 2017c.)

6.2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tehtävä

Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää työpajatoimintaa, tuoda pajatyötä tunnetummaksi sekä hyödyntää tutkimustuloksia jatkossa erilaisiin avustushakemuksiin. Tutkimuksen tehtävänä oli vastata, minkälaisia kokemuksia nuorilla oli startti- ja työpajatoiminnasta, mitä pajatoiminnasta on jäänyt mieleen ja mitkä olivat nuorten kehittämistoiveet työpajatoiminnalle.

Tutkimuksessa pyrittiin vastaamaan kysymyksiin

- Millaisia kokemuksia startti- ja työpajatoiminnassa mukana olleilla nuorilla on työpajatoiminnasta?
- Mitä startti- ja työpajatoiminta on merkinnyt nuoren työ- ja jatkokoulutussuunnitelmille?
- Millaisia kehittämistoiveita nuorilla on startti- ja työpajatoiminnalle?

7 Opinnäytetyön toteutus ja menetelmälliset valinnat

Opinnäytetyö on toteutettu laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää käyttäen. Tutkimuksen tiedonkeruumenetelmänä on päädytty teemahaastatteluun, jonka avulla saadaan esille mahdollisimman paljon tietoa. Opinnäytetyötä varten haastateltiin viittä pajanuorta, joiden startti- tai työpajaprosessi oli päättynyt tai oli päättymässä lähiaikoina. Analyysimenetelmänä on käytetty teemoittelua, koska se oli helpoin tapa sen selkeyden takia. Opinnäytetyöprosessi kesti kokonaisuudessaan yli vuoden, joka alkoi ideoinnilla ja suunnittelulla elokuussa 2016 ja päättyi opinnäytetyön raporttiin joulukuussa 2017.

7.1 Laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimus kuvaa todellista elämää, jossa kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaiseksi (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 161). Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on saada vastaus kysymyksiin, jossa pyritään ymmärtämään ilmiö. Laadulliselle tutkimukselle ominaisia piirteitä ovat

muun muassa tutkimuksen tapahtuminen luonnollisessa ympäristössä, tutkimusaineisto on monilähteistä ja tavoitteena on kokonaisvaltainen ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä. (Kananen 2014, 18.) Esimerkiksi Bullockin, Littlen ja Millhamin (1992) mukaan kvalitatiivinen tutkimus sopii tilanteeseen, kun halutaan selvittää käyttäytymisen merkitys ja sen konteksti (Hirsjärvi & Hurme 2000, 27).

Yleisesti laadullisessa tutkimuksessa puhutaan aineiston kattavuudesta, kun viitataan aineiston koon, analyysin ja tulkinnan onnistuneisuuden sekä tutkimustekstin kirjoittamisen muodostamaan kokonaisuuteen. Yksi laadullisen tutkimuksen luonnehtivia piirteitä ovat harkinnanvarainen, teoreettinen tai tarkoituksenmukainen poiminta. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastoi-
maan, vaan pyritään kuvaamaan jotakin tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jostain ilmiöstä. (Eskola & Suoranta 1998, 61.)

Osallistuminen on keskeistä laadullisessa tutkimuksessa, muttei kuitenkaan ehdoton edellytys (Eskola & Suoranta 1998, 16). Haastateltavakseni päätyivät viisi nuorta, joilla oli työpajaprosessi takana. Laadullisessa tutkimuksessa ei voida määrätä etukäteen haastateltavien määrää. Jossain tapauksissa ilmiön kanssa tekemisessä olevien määrä on pieni, joten kaikki voidaan valita mukaan tutkimukseen. (Kananen 2010, 53, 54.) Laadullisen tutkimuksen peruskulmakivi on havaintojen teoriapitoisuus, jolla tarkoitetaan yksilön käsitystä ilmiöstä, millaisia merkityksiä tutkittavalle ilmiölle annetaan tai minkälaisia välineitä tutkimuksessa käytetään. Tutkimustulokset eivät ole siis havaintomenetelmästä tai käyttäjästä irrallisia. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 19.)

Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään usein pieneen määrään tapauksia ja pyritään analysoimaan perusteellisesti, joten tieteellisyyden kriteeri ei ole määrä vaan laatu. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijalla on toiminnassaan tietynlaista vapautta, joka mahdollistaa tutkimuksen joustavan suunnittelun ja toteutuksen. Tutkijalta vaaditaan laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksellista mielikuvitusta, esimerkiksi kirjoitustapaa koskevien ratkaisujen kokeilemistä. (Eskola & Suoranta 1998, 18, 20.) Osallistuvuus on keskeistä suurelle osalle kvalitatiivista tutkimusta.

Kenttätyö on hyvä tapa päästä enemmän tai vähemmän läheisiin kosketuksiin tutkittavien kanssa. Kun tutkija pyrkii säilyttämään tutkittavan ilmiön sellaisenaan kuin se on, voidaan puhua pyrkimyksestä tavoittaa tutkittavien oma näkökulma. (Eskola & Suoranta 1998, 15, 16). Laadullinen valinta soveltui tutkimusmenetelmäksi, koska haastateltavia päästiin kuulemaan ja näin ollen tuli esille nuorien näkökulma startti- ja työpajatoiminnasta ja sen kehittämisestä.

7.2 Teemahaastattelu

Tiedonkeruumenetelmänä päädyttiin teemahaastatteluun, koska haluttiin sijoittaa haastattelukysymykset tiettyjen teemojen alle. Teemojen avulla haastattelu kulki myös sujuvasti aiheesta toiseen. Teemahaastattelu on yleisin kvalitatiivisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmä, joka voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmähaastatteluna (Kananen 2010, 53). Teemahaastattelussa edetään tiettyjen keskeisten teemojen varassa, jolloin tutkittavien ääni tuodaan kuuluville (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48). Teema-alueiksi muotoituivat neljä pääteemaa (liite 3). Teema-alueet ovat pelkistettyjä, iskusanamaisia luetteloita. Ne ovat alueita, joihin haastattelukysymykset varsinaisesti kohdistuvat. (Hirsjärvi & Hurme 1993, 41.) Teemat valitaan siten, että ne kattavat hyvin ilmiön. Ilmiö liittyy ympäristöönsä jollain tavalla, ja se riippuu tekijöistä/elementeistä ja niiden välisistä riippuvuussuhteista/prosesseista. Kysymyksillä pitäisi varmistaa kaikkien ilmiön osa-alueiden mukaantulo, samalla tapaa kuin suomalaisen perinteen mukainen vieraan jututtaminen. (Kananen 2010, 55.)

Teemahaastattelurunkoon toimeksiantaja sai esittää toiveitaan ja hyväksyin teemahaastattelurungon toimeksiantajalla ennen varsinaisia haastattelutilanteita. Teemahaastattelussa yhden teeman osalta edetään yksityiskohtaisempiin kysymyksiin. Kysymykset voidaan jakaa avoimiin ja suljettuihin kysymyksiin. Kysymykset ovat kysymyssanoja: mitä, miksi, kuinka. (Kananen 2010, 57.) Haastattelurungossa käytettiin avoimia kysymyksiä, koska niihin vastaaminen edellyttää selittämistä. Näin ollen vältyttiin kyllä/ei vastauksilta. Väärän kysymystyyppin esittäminen voi johtaa keskustelun loppumiseen haastateltavan kanssa, joka tapahtuu tyypillisesti silloin, kun suljettuja kysymyksiä esitetään tiedonkeruussa liian

aikaisessa vaiheessa. (Kananen 2010, 57.) Kysymykset tuottavat haastatteluai-
neiston, jonka käsittely alkaa muuttujien muodostamisesta. Indikaattorit eli muut-
tajat ovat nimensä mukaisesti osoittimia jostakin. Tässä tapauksessa ne kuvas-
tavat ilmiötä. Indikaattorit johtavat takaisin tutkimuksen lähtökohtaan ja näin ollen
tuottavat vastauksen asetettuun ongelmaan. (Hirsjärvi & Hurme 1993, 42.)

Tulosten ja todellisuuden vastaavuus tulisi olla jokaisen tutkimuksen tavoitteena.
Teemahaastattelussa pyritään tavoittaman tutkittavien ilmiöiden vivahteita ja tii-
vistämään ne niin, että kuvausten uudet ulottuvuudet välittäisivät haastateltavien
todellisia ajatuksia ja kokemuksia. Teemahaastattelun käyttökelpoisuus arvioi-
daan tieteellisen kriteerein, jossa vaatimuksena on luotettavuus. (Hirsjärvi &
Hurme 1993, 128.)

7.3 Aineiston hankinta

Tutkimusongelmasta riippuen on mielekkäintä valita haastateltavat teemaa tai
tutkittavaa asian koskevan kokemuksen perusteella (Vilkkä 2009, 114). Starttipa-
jan ohjaaja informoi startti- ja työpajan nuoria kevään 2017 aikana opinnäytetyö-
aiheesta. Kartoitin haastateltavia nuoria ja esittäydyin nuorille startti- ja työpajalla
alkukesästä. Muutama tapaamani nuori suostui haastatteluun samalla kerralla.
Loput haastateltavat nuoret ottivat itse yhteyttä saatuaan ensin yhteystietoni et-
sivältä nuorisotyöntekijältä. Haastateltavien nuorten kanssa sovittiin aika ja
paikka, milloin haastattelut toteutettaisiin. Mikäli haastattelut olisi tehty aiemmin
keväällä tai myöhemmin syksyllä, todennäköisesti haastateltavia nuoria olisi ollut
useampi.

Paria nuorta piti taivutella haastatteluun ja korostaa, että juuri heidän äänellä on
merkitystä tässä haastattelussa. Hirsjärven & Hurmeen (1993) mukaan ihmiset
ovat taivuteltavissa. Taivuttelu perustuu siihen, että haastateltava uskoo haastat-
telijaan ja tämän asiaan. Haastateltavan on luotava käsitys, että tehtävä on tärkeä
ja juuri haastateltavan osuus on tärkeä. Yhteydenotto haastateltavaan on hänen
motivointia yhteistyöhön. (Hirsjärvi & Hurme 1993, 66.) Sain haastateltavaksi viisi

nuorta, joiden kanssa haastattelut sovittiin myöhemmälle ajankohdalle. Haastattelut toteutettiin kesä-heinäkuun 2017 aikana. Ennen haastattelua nuori allekirjoitti suostumuksen (liite 4). Haastatteluympäristönä sain käyttää etsivän nuorisotyöntekijän ja työpajatoiminnan tiloja. Hyvässä haastattelupaikassa on mahdollisimman vähän häiriöitä (Hirsjärvi & Hurme 1993, 61).

Haastattelut olivat kestoaltaan noin 10-20 minuuttia. Äänitin haastattelut puhelimen omalla nauhurilla. Digitaalinen nauhuri onkin paras tapa teemahaastattelujen tallentamiseen, sillä tämä vapauttaa haastattelijan mekaanisesta vastausten kirjaamisesta. Teknisen tallennusvälineen käytön ansiosta haastattelija voi keskittyä itse olennaiseen, eli haastatteluun eikä sen ylös kirjaamiseen. (Kananen 2010, 58.) Aineisto kannattaa purkaa suoraan tietokoneelle, jolloin säästyään ylimääräisiltä aineistojen siirroilta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 139–140). Jokainen haastattelu siirrettiin välittömästi pilvipalveluun, josta tallensin ne myöhemmin tietokoneelle. Nauhoitetun materiaalin voi käsitellä kahdella tapaa: kirjoittamalla ne tekstiksi tai päätelmiä tai muuttujien koodausta tehdään suoraan nauhoista (Hirsjärvi & Hurme 1993, 109).

Litteroinnilla tarkoitetaan haastattelun purkamista kirjoitetuksi tekstiksi (Ahonen, Saari, Syrjälä & Syrjäläinen 1996, 163). Litteroin haastattelun tekstinkäsittelyohjelmaan, jolloin aineiston kokonaispituudeksi tuli 22 sivua käyttäessäni fonttia Arial, koolla 12, rivivälillä 1,5. Litteroinnissa on kolme eri tasoa: sanatarkka, yleiskielinen ja propositiotason litterointi (Kananen 2010, 59). Litteroin aineiston melko sanatarkasti sisältäen murre sanat. Murre sanat toivat haasteensa litteroituun aineistoon, sillä aineistoa piti kuunnella muutaman kerran läpi ymmärtääkseni sanan merkityksen. Hirsjärven & Hurmeen (2010, 140) mukaan sanatarkka kirjoittaminen on työlästä ja aikaa vievää ja monien mielestä haastattelujen litteroiminen onkin eniten sitkeyttä ja aikaa vievä vaihe.

7.4 Aineiston analysointi

Laadullisen aineiston analyysin tarkoituksena on aineiston selkeyttäminen ja näin tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta. (Eskola & Suoranta 1998, 138). Aineiston runsaus ja sen elämänläheisyys tekevät analyysivaiheen mielenkiintoiseksi ja haastavaksi, mutta kuitenkin työlääksi. Aineiston käsittely ja sen analyysi olisi hyvä aloittaa mahdollisimman pian keruuvaiheen jälkeen, koska aineisto on vielä tuore. (Hirsjärvi & Hurme 1993, 108.) Aineiston purkamisen jälkeen analysoitavaa tekstiä on kertynyt runsaasti. Osittain sisällöt ovat jo tuttuja, koska ne ovat olleet jo esillä haastattelutilanteessa ja purkamisvaiheessa. Analyysissä eritellään, luokitellaan aineistoa ja pyritään luomaan kokonaiskuva ilmiöstä. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 148.)

Aineiston analysoinnissa luin litteroituja haastatteluja ja jäsentelin tekstiä tekstin-käsittelyohjelman korostustyökälulla. Poimin tekstistä tutkimuksen osalta oleelliset seikat, jotka pyrkivät vastaamaan ja auttamaan tutkimusongelman selvittämisessä. Korostettuja tekstejä aloin jäsentelemään edelleen pelkistettyyn muotoon (liite 6). Alkuperäisilmaisut kirjoitin pelkistettyyn muotoon ja siitä alaluokkiin, joista muodostui aineiston teemat.

Teemoittelulla tarkoitetaan sitä, että analyysivaiheessa tarkastellaan aineistosta nousevia piirteitä, jotka ovat yhteisiä useammalle haastateltavalle. Piirteet voivat pohjautua teemahaastattelun teemoihin ja lisäksi esille nousee muitakin lukuisia teemoja, joihin voi kuulua myös luonnollisesti alkuperäisten teemojen väliset yhteydet. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 173.) Teemahaastattelun teemat muodostavat jo valmiiksi aineiston jäsennyksen, josta lähdetään liikkeelle. Aineiston lukeminen on myös mielekkäämpää, kun keskitytään johonkin tiettyyn teemaan. (Eskola & Suoranta 1998, 152.)

Aineiston purkamisessa teema-alueittain voidaan käyttää kullekin teemalle eri sivuja ja myöhemmin eri henkilöiden samaa teemaa koskevat sivut voidaan asettaa peräkkäin. (Eskola & Suoranta 1998, 141–142.) Analyysista nousevat teemat pohjautuvat tutkijan tulkintoihin haastateltavien sanomista, mutta

epätodennäköisestä on, että haastateltavat ilmaisevat saman asian täysin samoin sanoin, mutta tutkija koodaa ne kuitenkin samaan kategoriaan. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 173.)

8 Tulokset

Haastateltavat nuoret kertoivat, ettei kyseessä ollut ensimmäinen kerta startti- tai työpajalla. Haastateltavilla oli pohjakoulutuksena peruskoulu tai toisen asteen ammatillinen koulutus. Kaikki haastateltavat olivat kuitenkin aloittaneet toisen asteen ammatillisen koulutuksen, mutta osa haastateltavista oli lopettanut koulutuksen kesken väärän alan takia. Työhistoriat koostuivat enimmäkseen koulujen kautta olleista työharjoittelusta tai työllistämistä edistävästä palvelusta, mutta osa oli ollut tai oli parhaillaan myös palkkatyössä.

Haastateltavilla nuorilla ei ollut aikaisempaa ennakkokäsitystä startti- tai työpajatoiminnasta. Osa nuorista oli omatoimisesti hakeutunut pajalle ja osa nuorista oli ohjautunut TE-toimiston kautta yhteistyössä etsivän nuorisotyön kanssa. Nuorten kokemukset startti- ja työpajajaksosta olivat positiivisia ja nuoret olivat oppineet erilaisia uusia taitoja. Nuoret toivat esille haastattelussa myös startti- ja työpajan kehittämisideoita.

8.1 Ennakkokäsitykset ja ohjautuminen työpajalle

Osa haastateltavista nuorista tiesi, millainen paikka startti- tai työpaja on ja mitä siellä tehdään. Moni kertoi kaverinsa olleen pajalla, joten tieto oli kulkenut kavereiden kautta. Osalla nuorista startti- tai työpajasta ei ollut minkäänlaista käsitystä tai mitä pajojen toimintaan kuuluu. Muutama nuori oli pitänyt työpajaa huonona, niin sanottuna viimeisenä vaihtoehtona pajan negatiivisen maineen takia. Negatiiviset mielipiteet olivat muodostuneet kavereiden kautta. Käsitys pajasta oli kuitenkin muuttunut, kun nuori oli aloittanut startti- tai työpajatoiminnan ja nähnyt millaista toimintaa pajalla on.

Sillon ihan ensimmäisen kerran kun tulin pajalle, niin mä olin silloin työkärissä ja työkkäristä sitten sanottiin että tänne. Mä olin silleen ensin että en halluu, en halluu. Mut sit mä tulin käymään täällä ohjaajan ja etsivän haastateltavana ja sitten mä en halunnu täältä poiskaan.

Semmonen ennakkotieto on ollu et siellä korjataan, entisöijään huonekaluja.

Vaitelias paikka, että ei kannata tulla. Semmonen niinku että kannattaa vältellä, että mieluummin minne tahansa muualle ku pajalle töihin. Ehkä sillä oli semmonen maine, että oot pajalla töissä, ni että oikeesti et tee mitään elämässä ja näin edespäin.

Nuoret olivat tulleet startti- tai työpajalle eri tahojen kautta. Osa nuorista oli kuullut startti- tai työpajasta etsivän nuorisotyön kautta kutsunnoissa. Nuoren mukaan startti- tai työpajalle pääsyyn tarvitaan TE-toimiston asiakkuus, joten etsivä nuorisotyöntekijä oli ollut myös nuoren mukana TE-toimistossa. Haastateltavat nuoret olivat olleet myös oma-aloitteisesti hakeutuneet startti- tai työpajalle. He olivat kuulleet kavereiden kautta mahdollisuudesta päästä startti- tai työpajalle, joten haastateltavat olivat itse kysyneet suoraan pajalta mahdollisuuksistaan päästä töihin. Nuorten mukaan pajalle pääsyyn vaikutti TE-toimiston lausunto, joten he selvittivät TE-toimistosta oikeuttaan päästä esimerkiksi työkokeiluun.

Etsivä vaan kerto tästä paikasta, että ois mahollista päästä tänne, et pääsisin alkuun tässä työelämässä.

Lähinnä silloin kun työpajalle aina oon tullu ni periaatteessa pääsy on ollu aina se niinku sanottaan, että rahattomana kotona neljän seinän sisällä, ni pakko saada joku rytmi elämään.

Haastateltavat nuoret olivat startti- tai työpajatoiminnassa kuntouttavan työtoiminnan, työkokeilun tai palkkatuen sopimuksella töissä. Prosessi eteni suurimmalla osalla työkokeilusta palkkatukeen, jolloin työpajajakson kesto oli noin kahdesta kuukaudesta yhdeksään kuukauteen. Pisimmillään eräs nuori oli ollut pajalla yhteensä noin 2,5 vuotta, mutta pajajaksojen välissä oli ollut työttömyysjaksoja tai hän oli ollut työssä.

8.2 Kokemuksia startti- ja työpajatoiminnasta

Haastateltavat nuoret olivat työpajajakson aikana verhoilleet ja entisöineet huonekaluja ja tehneet siinä sivussa erilaisia ompelutöitä. Työpajajakson aikana oli myös korjailtu pyöriä, tehty metallitöitä sekä muutamia muuttoa asiakkaille. Starttipajan aikana nuoret olivat tehneet muun muassa erilaisia itseään koskettavia tehtäviä, käyneet ostoksilla Kuopiossa sekä järjestäneet projektin yhteistyössä vanhuksien kanssa.

En minä usko että kaikki parikymppiset äijät ossaa jottain tekstiilitöitä, ruveta tosta noin vaihtamaan takkiinsa vetoketjua.

Hyviä kokemuksia että oppi tekemään aika paljon, ei ollu kokemusta tomosista huonekalujen entisöinneistä ja siinä sitten oppi miten helppoa hommaa se on.

Nuorten kertoivat, että kokemukset startti- ja työpajatoiminnasta olivat suurimalta osin positiivisia. Pajalla oli mukavaa työskennellä, vaikka motivaatio jakson suhteen oli välillä ollut hukassa. Huonoja kokemuksia olivat erilaiset muuttohommat työn vaativuuden takia. Nuori piti työtä raskaana, kuvaillen esimerkiksi paskatimen kantamista rapun yläkerroksesta toisen rapun yläkerrokseen, jossa ei ollut hissiä.

Työtehtävien monipuolisuus sai nuorilta kiitosta, sillä jokainen nuori oli päässyt kokeilemaan erilaisia töitä. Startti- ja työpajan ohjaajat olivat nuorten mielestä mukavia, ymmärtäväisiä, joustavia ja itse pajalla työskentely oli mukavaa. Suurin osa haastateltavista piti startti- tai työpajatoimintaa työnä, mutta erään haastateltavan mielestä pajatoiminnalla ei ollut mitään työnteon kanssa yhtenäisyyksiä ja hän ei pitänyt sitä työpaikkana. Syynä tähän hän kertoi pajatyön olevan liian löyhää ja helppoa työtä toimeentulon eteen, varsinkin jos kyseessä oli palkkatuen sopimus. Hän arvosti kuitenkin, että oli oppinut erilaisia kädentaitoja, joita moni hänen ikäinen ei välttämättä osaisi tehdä.

Oli ihan sikamukavaa. Muutamia hyviä kavereita oli samassa paikassa. Mutta eihän sillä työntöön kanssa oo mitään yhtenäisyyksiä jos oikeesti ruvetaan tehdä töitä, jos verrataan että oot työpajalla töissä. Ni kyllähän se on semmosta, että ei ite tule sillä asenteella, että tulen töihin vaan se on semmosta, että viis tuntii teen ja kolme tuntii mulla on mahdollista istuu tuolla ja saan rahani siitäkin niin että sillä tavalla... Mutta kaiken kaikkiaan jos miettii koko puolta vuotta niin meikälle aika paljo etteenpäin, mitä siinä on ollut.

Haastateltavien ryhmätaidot olivat myös kohentuneet. Pajajaksolla oli ollut myös positiivinen vaikutus nuoren elämään, joka näkyi selvästi elämänlaadun kohentumisella. Useampaan kertaan pajalla työskennellyt nuori oli tuntenut oman toimintansa ”jumiutuneen” pajalla, koska ei päässyt tilanteessaan eteenpäin, vaan pajajakso toisti itseään.

Mä olin täällä viettäny aikaa niin paljon, että mulle tuli se tunne, että en pääse tästä etteenpäin, et mä oon aina vaan täällä, vaikka mä ite tänne aina halusin.

8.3 Startti- ja työpajatoiminnan tavoitteellisuus ja jatkopolut

Sana tavoitteellisuus oli haastava osalle nuorista, sillä kaikki eivät ymmärtäneet sanan merkitystä. Tavoitteeksi nuoret kertoivat työkokemuksen kerryttämisen ja nuoret halusivat nähdä, minkälaista työnteko oikeasti on. Monelle startti- tai työpaja oli niin kutsuttu ”välietappi” paikka, jossa voidaan miettiä mitä tehdään seuraavaksi. Moni nimesikin tavoitteeksi löytää työ- tai koulupaikan pajaprosessin jälkeen. Muutama nuori kertoi, että ennen pajajaksoa heillä oli ollut arjenhallinta-ongelmia. Kotona nuorten elämänrytmit olivat menneet sekaisin, ei ollut tekemistä ja päivät menivät maataessa. Tavoitteena oli saada elämä raiteilleen. Näin ollen startti- tai työpajatoiminta toi rytmiä päiviin ja tekemistä, jotta päivät eivät menneet kotona maataessa.

Että mennään se puoli vuotta jonkinlaisella kunnialla eteenpäin ja löytää joku mielenkiinto tehdä jotakin ja ylipäätäsä joku polku minne lähteä.

Lähinnä silloin kun työpajalle aina oon tullu ni periaatteessa pääsyy on ollu aina se niinku sanottaan, että rahattomana kotona neljän seinän sisällä, ni pakko saada joku rytmi elämään.

Osa haastateltavista oli saanut töitä joko omalta alalta tai joltain muulta alalta. Työnteko nähtiin tärkeänä ja eräs nuori kuvailikin, että työtä tehdään niin pitkään kuin sitä on. Työpaikkaa pidettiin tärkeämpänä kuin mahdollista koulupaikkaa. Nuoret olivat saaneet työkokemusta ja olivat päässeet sanojensa mukaan työelämään kiinni. Joillakin nuorilla ei ollut pajan jälkeisestä tulevaisuudesta tietoa, mutta mielessä oli koulu- tai työpaikka.

Kyllähän täältä jo joutaa jo pois kun eihän täällä oo tavallaan töitä.

Lähes kaikki nuoret olivat sitä mieltä, että Kuhmosta muuttaminen muualle olisi järkevää, koska Kuhmon työtilanne on huono ja muualla olisi enemmän mahdollisuuksia. Monet halusivat isompiin kasvukeskuksiin, esimerkiksi Kuopioon, Ouluun tai Joensuuhun. Myös ajatus etelään muuttamisesta oli käynyt eräällä nuorella mielessä. Nuori harmitti myös, ettei Kuhmosta käsin pysty kunnolla kouluttautumaan, koska kulkuyhteydet ovat haasteellisia muualle, kuten Kajaniin.

8.4 Pajan kehittämisedat

Suurin osa haastateltavista oli tyytyväinen nykyiseen startti- tai työpajaan eivätkä osanneet sanoa kehittämisedoita. Eräs haastateltava kertoi, että työote voisi olla jämäkämpää, ja piti nykyistä työpajan toimintaa liian lepsuna verrattuna palkan määrään. Hänen mielestään palkkatuki on liian korkea työn vaativuuteen nähden, mikä on taas väärin, koska jotkut joutuvat oikeasti raatamaan leipänsä eteen. Nuorten toiveena oli enemmän ryhmässä tekemistä ja näin ollen ryhmähengen ilmapiirin kohotusta, joka edesauttaisi uusien nuorten ryhmäytymistä. Nuori kertoi, että tällöin uuden pajanuoren olisi helpompi sopeutua joukkoon.

Jokainen istuu omalla ompelukoneellaan ja jokainen tekee omaa juttuaan, niin siinä ei hirveesti tuu jutusteltua tai mittään josset tunne entuudestaan kaveria.

Eräs haastateltava toivoi, että työ voisi olla myös monipuolisempaa sisältäen erilaisia arjen irtiottoja, kuten rentoutumista tai makkaranpaistoa. Startti- ja työpaja

toimii tällä hetkellä eri puolilla, joten ehdotuksena tuli yhteisten tapaamisten järjestämisiä, jossa kaikki keskustelisivat saman pöydän ääressä. Startti- tai työpajanuoret eivät haastateltavan mukaan tee yhdessä asioita, joten hän toivoi, että molemmat pajat voitaisiin välillä yhdistää ja näin ollen myös vaihtaa kuulumisia.

9 Yhteenveto ja johtopäätökset

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksissä haluttiin selvittää, millaisia kokemuksia nuorilla oli työpajatoiminnasta, mitä työpajatoiminta merkitsi nuorille ja millaisia kehittämistoiveita nuorilla oli työpajatoiminnalle. Tuloksista ilmenee, että nuoret kokivat startti- ja työpajatoiminnan positiivisena. Pajatoiminta on tuonut työkokemusta ja parantanut arjenhallintataitoja. Nuoret nostivat esille kehittämistoiveena myös sen, että startti- ja työpajan nuoret voisivat toimia jatkossa enemmän yhdessä.

9.1 Nuorten kokemukset

Nuorten kokemukset startti- ja työpajatoiminnasta olivat positiivisia. Positiivisiin kokemuksiin vaikuttivat työtehtävien monipuolisuus. Pajalla nuoret olivat tehneet erilaisia kädentaitotöitä, kuten verhoilleet ja entisöineet huonekaluja, ommelleet ja tehneet metallitöitä sekä korjanneet polkupyöriä. Huumosen (2014, 10) mukaan työpajatoiminta parantaa ja ylläpitää heikossa työmarkkina-asemassa olevien toimintakykyä. Hämäläisen ja Palon (2014, 53) mukaan työvalmennus kehittää työtaitoja ja auttaa työmarkkinoille siirtymistä ja siellä pysymistä.

Osa nuorista koki pajajakson tuovan heille työkokemusta. Hämäläisen ja Palon (2014, 53) mukaan työvalmennuksessa kehitetään valmentautujan työelämätaitoja, jotka auttavat nuorta työmarkkinoille siirtymisessä. Nuoret pitivät pajajaksoa välivaiheena jatkosuunnitelmien tekemiseksi. Pohjantammi (2007, 8) toteaa, että työpajat tarjoavat toimintaympäristön, jossa voidaan koetella työn ja kouluttautu-

misen alaa ja arvioida mahdollisuuksiaan uudelleen. Taskisen (2010, 214) mielestä työpajan tavoitteena on lisätä sellaisia valmiuksia, että nuori voi sijoittua koulutukseen tai työhön. Nuoret kokivat startti- ja työpajatoiminnan joustavana. Hämäläisen ja Palon (2014, 24) mukaan joustavuus on huomioitu valmentautujan tarpeissa, etenemisvalmiuksissa ja vahvuuksissa. Kirjoittajien mukaan joustavuus näyttäytyy mahdollisuutena työtoiminta- ja oppimiskokonaisuuksien rakentumisessa työpajan sisällä ja työpajan yhteistyöverkostoissa.

9.2 Työpajatoiminnan merkitys

Nuorten kokivat heidän ryhmätaitonsa kohentuneen. Hämäläisen ja Palon (2014, 53) mukaan ryhmävalmennuksessa valmentautujan vuorovaikutustaitoja kehitetään toiminnallisen menetelmien vertaisryhmässä. Hannila-Niemelän ym. (2016, 34) mukaan osallisuuden vahvistuminen tapahtuu starttivalmennusryhmän kautta. Taskinen (2010, 214) taas arvioi, että yhteisöllisyys on tärkeässä roolissa pajatoiminnassa ja että pajatoiminnan alkuvaiheessa on tärkeää edistää yhteisöön kuulumisen tunnetta.

Nuoret toivat esille elämänlaatunsa kohentumisen. Startti- ja työpajatoiminta oli tuonut nuorille rytmiä ja tekemistä arkeen. Nuorisolaissa (1285/2016) työpajatoiminnan tarkoituksena on parantaa nuoren elämähallintataitoja. Martikaisen (2009, 16) mukaan elämähallintaa tukevia tekijöitä ovat esimerkiksi työ, terveet elämäntavat ja aktiivinen harrastaminen. Hannila-Niemelän (2016, 11) mielestä arjenhallinnan koheneminen näkyy säännöllisen päivärytmin löytymisenä ja omasta terveydestään huolehtimisena. Hämäläisen ja Palon (2014, 53) mukaan elämähallinta ja toimintakyvyn parantaminen kuuluvat yksilövalmennukseen, jossa tarjotaan tukea arjenhallinnan taitojen ja toimintakyvyn parantamiseen.

9.3 Kehittämistoiveet

Haastateltavana oleva nuori toi esille, että työote olisi voinut olla jämäkempi. Hämäläinen ja Palo (2014, 53) toteaa, että työpajan tehtävät tulee olla vaatimustaltaan mielekkäitä ja valmentautujaa on rohkaistava ottamaan itse vastuu

omasta oppimisestaan. Kehittämistoiveena esitettiin enemmän ryhmäytymistä ja ryhmässä tekemistä. Taskisen (2010, 214) mukaan yhteisöön kuulumisen on tärkeä osa pajatoimintaa ja yhteisöön kuulumisen tunnetta tulee edistää jo heti pajatoiminnan alkuvaiheessa. Hannila-Niemelän ym. (2016, 34) mielestä yhdessä tekeminen motivoi oppimaan ja osallistumaan. Se auttaa myös saamaan nuoren äänen kuuluville. Kirjoittajien mukaan nuori saa merkittäviä osallisuuden kokemuksia oman kokemuksen jakamisen kautta.

10 Pohdinta

Opinnäytetyön tarkoituksena oli työpajatoiminnan kehittäminen ja tutkimustuloksien hyödyntäminen jatkossa erilaisiin avustushakemuksiin. Opinnäytetyön myötä pyrittiin tuomaan esille startti- ja työpajatoimintaa, niiden sisältöjä ja tavoitteita. Haastateltavina oli viisi nuorta, jotka varmistivat aineiston riittävyyden. Aineistosta nousi esille tulokset, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksen tuloksista nousi hyvin esille nuorten kokemukset startti- ja työpajatoiminnasta. Vaikka kaikki nuoret eivät sisäistäneet omia tavoitteitaan, pajatyön merkitys nousi hyvin esille. Tuloksista ilmeni myös, etteivät nuoret olleet ensimmäistä kertaa startti- tai työpajatoiminnassa mukana. Kuitenkaan moni nuori ei tiennyt startti- tai työpajatoiminnan sisällöistä ennen ensimmäistä pajajaksoa.

10.1 Luotettavuus ja eettisyys

Tulosten ja todellisuuden vastaavuus olisi tavoitteena jokaisessa tutkimuksessa. Keskeistä tieteelliselle menetelmälle asetettava vaatimus on luotettavuus. (Hirsjärvi & Hurme 1993, 128.) Haastateltavia nuoria oli viisi, jotka mahdollistivat tuloksien luotettavuuden ja sain vastaukset tutkimuskysymyksiini. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään usein vain muutamaan tapaukseen ja pyritään analysoimaan ne perusteellisesti. Tieteellisyyden kriteerinä ei ole sen määrä, vaan laatu. (Eskola & Suoranta 1998, 18.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija joutuu pohtimaan omia ratkaisujaan ja näin ottamaan kantaa analyysin luotettavuuteen ja tekemänsä työn luotettavuuteen. Kvalitatiivisessa analyysissä tutkijan apua ovat vain omat ennakko-oletukset, arkielämän peukalosäännöt ja teoreettinen oppineisuus. Tutkimuksen luotettavuudesta puhuminen kiteytyy mertonilaiseen ajatukseen, jossa yksi tieteen tekemisen eettinen normi on järjestelmällisen epäilyn periaate. Tutkimusta kuin tutkimusta arvioiva yleisö voi olla jopa vihamielistä. Tästä näkökulmasta tutkimuksen luotettavuudesta on kyse esimerkiksi opinnäytetyön tarkastajien vakuuttamisesta erilaisin tutkimustekstissä näkyvin merkein ja kielellisen toimenpitein. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pääasiallinen luotettavuuden kriteeri on tutkija itse ja näin ollen luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia. (Eskola & Suoranta 1998, 209, 210, 211.)

Tutkimus muodostuu useista isoista ja pienistä kysymyksistä, joihin ei ole kaiken kattavaa, aukotonta säännöstöä. Jokaisen tutkimuksen sisällössä on päätöksiä, jolloin tutkijan etiikka joutuu koetukselle useita kertoja tutkimusprosessin aikana. Tutkimuksessa kunnioitettava ihmisarvoa. Erityisesti arkaluonteisia tietoja koottaessaan tutkijan täytyy selvittää itselleen, tarvitaanko tietoja ja onko tämä tieto niin arvokasta, että se oikeuttaa puuttumaan ihmisten yksityiseen. (Eskola & Suoranta 1998, 52, 56.) Opinnäytetyössäni ei näyttäydy haastateltavan sukupuoli, koska sukupuolen avulla haastateltava voidaan tunnistaa haastattelusta. Lisäksi pohdin, ettei sukupuolella ole mitään merkitystä tuloksia tarkasteltaessa. Jokaiselle tutkittavalle pitää kertoa tutkimuksen luonteesta ja tavoitteesta sekä korostettava vastaamisen vapaaehtoisuutta. (Eskola & Suoranta 1998, 56.) Ennen haastattelun aloittamista jokainen nuori on allekirjoittanut suostumuksen haastatteluun (liite 4). Haastatteluihin osallistuminen on ollut täysin vapaaehtoista. Allekirjoittamalla suostumuksen nuori on myöntänyt luvan käyttää haastattelun tuloksia opinnäytetyöraportissani.

10.2 Oppimiskokemukset

Opinnäytetyön aihe oli mielenkiintoinen ja nuoret kuvailivat hyvin startti- ja työpa-jatoiminnan. Opinnäytetyö oli ensimmäinen laajempi ja vaativampi tutkimus, joka

kasvatti ja opetti koko opinnäytetyöprosessin ajan. Opinnäytetyön teko vaati pitkäjänteisyyttä ja suunnitelmallisuutta omien aikataulujen puolesta. Opinnäytetyöprosessin kuvaus löytyy liitteestä 7. Käytännön asiat hoituivat prosessin osalta sujuvasti. Nuorten saaminen haastatteluun oli osittain haasteellista, koska kesäaikaan pajalla on vähemmän nuoria.

Haastavin osuus opinnäytetyöprosessia oli aineiston analysointi. Varsinkin litteointi osoittautui haastavaksi osuudeksi, koska äänite piti välillä pysäyttää. Hirsjärven & Hurmeen (2000) mukaan haastattelujen puhtaaksikirjoitus on hankala vaihe, koska sanasta sanaan kirjoittaminen on työlästä ja hidasta. Opinnäytetyö olisi ollut helpompi tehdä parin kanssa, koska varsinkin raportointi oli pitkäjänteisyyttä vaativa osuus. Pari olisi ollut myös hyvä apu reflektoinnissa. Startti- ja työpajatoiminnasta oli haastavaa löytää lähteitä. Varsinkin starttivalmennuksesta oli huonosti saatavilla lähteitä, mutta löysin kuitenkin tarpeellisen tiedon opinnäytetyöhöni.

Tämän opinnäytetyön kautta sain monenlaisia oppimiskokemuksia. Opin tieteellisestä tutkimuksesta ja sen myötä sain aikaan uuden tutkimuksen. Sosionomin kompetensseihin kuuluu muun muassa asiakastyön osaaminen ja eettisyys. Opinnäytetyöprosessin aikana kohtasin jokaisen haastateltavan yksilönä ja haastattelutilanteissa tuli huomioida nuoren kokonaisvaltainen tilanne. Sujuva haastattelutilanne vaati vuorovaikutuksellista yhteistyösuhdetta nuoren kanssa. Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen tuli esille opinnäytetyöprosessissa erilaisten lakien kautta. Esimerkiksi työllistämistä edistävät palvelut perustuvat julkiseen työvoima- ja yrityspalvelulakiin. Varsinkin tutkimuksellinen kehittämisosaaminen tukee hyvin opinnäytetyöprosessia. Opinnäytetyössäni olen käyttänyt erilaisia tutkimusmenetelmiä ja raportoinut työn tuloksia.

10.3 Jatkotutkimusaiheet ja tutkimuksen hyödynnettävyys

Tässä opinnäytetyössä nuoret kertoivat omista kokemuksistaan Kuhmon startti- ja työpajatoiminnasta. Haastateltavat nuoret eivät olleet ensimmäistä kertaa pa-

jajaksolla. Tälle opinnäytetyölle voisi tehdä jatkotutkimusta myöhemmin ja selvittää, mitä tämän tutkimuksen nuoret tekevät ja mikä heidän tilanteensa on. Helsingin sanomien tekemästä nuorten syrjäytymisvertailusta Kuhmo on sijalla 12 (Kainuun sanomat 24.11.2017). Kuhmolaisten nuorten työttömyydestä ja syrjäytymisestä voisi tehdä tutkimusta. Aiheeseen voisi liittää myös nuorisotakuun, miten se näyttäytyy Kuhmossa, onko nuorilla vaihtoehtona useimmiten työpaja vai pääseekö nuori palkkatyöhön. Syrjäytymiseen ja sen syihin vaikuttava tutkimus voisi olla myös mielenkiintoinen.

Opinnäytetyötä voi hyödyntää startti- ja työpajan kehittämismielessä. Nuoret olivat tyytyväisiä startti- ja työpajan toimintaan nykyiseltään ja työtehtävät olivat mielekkäitä. Nuorten haastattelujen perusteella nuoret toivoivat molempien pajojen yhteistyötä. Onko tulevaisuudessa mahdollista yhdistää molempien pajojen nuoret ja onko opinnäytetyön myötä pajan toiminta kehittynyt niin, että nuoret ymmärtäisivät paremmin pajaproessin tavoitteellisuuden. Opinnäytetyötä voi jatkossa käyttää avustushakemuksiin ja opinnäytetyön myötä startti- ja työpajan yhteistyökumppanit tai nuoret saavat tietoa pajojen toiminnasta.

Lähteet

- Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2003. Nuoren aika. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Ahonen, S., Saari, S., Syrjälä, L. & Syrjäläinen, E. 1996. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.
- Eduskunta. Nuorisotakuu. 2017. https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/Sivut/nuorisotakuu.aspx 12.10.2017.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Gissler, M., Orre, S. & Puhakka T. 2004. Tilasto-osuus. Teoksessa Samaan aikaan toisaalla. Paju, P. (toim.) Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy. 18–56.
- Gissler, M., Haapakorva, P., Hautakoski, A. Kiilakoski, T., Lappi, A., Merikukka, M., Pekkarinen, E., Ristikari, T. & Törmäkangas L. 2016. Suomi nuorten kasvuympäristönä. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy.
- Gretschel, A. & Kiilakoski, T. 2008. Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Hannila-Niemelä, M., Oulasvirta-Niiranen, P. & Pietikäinen, R. 2016. Starttivalmennuksen menetelmiä ja työskentelytapoja. Helsinki: Picaset Oy.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1993. Teemahaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2010. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Holopainen, A., Kaisvu, T., Kolkka, M., Louhela, J., Mantela, J. & Packalén, L. 2009. Yhteiskunnallinen osaaminen. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Huumonen, S. 2014. Työ- ja yksilövalmennus työpajalla. Helsinki: Star-Offset Oy.
- Hyvönen, U. & Valtonen, M. 2014. Nuorisotakuu – ehjä kokonaisuus vai kasa toimenpiteitä? Teoksessa Gretschel, A., Paakkunainen K., Souto, A. & Suurpää, S. (toim.) Nuorisotakuun arki ja politiikka. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. 37–39.
- Hämäläinen, T. & Palo, S. 2014. Työpajapedagogiikka. Helsinki: Star-Offset Oy.
- Hämäläinen, U. & Tuomaala, J. 2013. Faktaa nuorisotyöttömyydestä. VATT-julkaisu 2/2013.
- Ihalainen, J. & Kettunen, T. 2016. Turvaverkko vai trampoliini. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Jukarainen, P. & Tuhkunen, A. 2004. Imagosta identiteettiin – Raja- ja syrjäseutujen nuorten muuttoliikkeen lähtökohtia. Teoksessa: Paju, P. (toim.) Samaan aikaan toisaalla...Nuoret, alueellisuus ja hyvinvointi. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy. 94–105.
- Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kemppinen, P. 1997. Nuori minänsä vankina, I osa. Vantaa: Kannustusvalmennus Oy.

- Komonen, K. 2007. Työpajatoiminta nuorisotyön työmuotona. Teoksessa Hoikkala, T. & Sell, A. (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Helsinki: Hakapaino Oy. 429–445.
- Kuhmon kaupunki. 2017a. <https://www.kuhmo.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/nuoriso/> 28.11.2017.
- Kuhmon kaupunki. 2017b. <https://www.kuhmo.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/nuoriso/tyopaja/> 4.10.2017.
- Kuhmon kaupunki. 2017c. <https://www.kuhmo.fi/kulttuuri-ja-vapaa-aika/nuoriso/starttipaja/> 4.10.2017.
- Laamanen, P. ”Tää on ollut miulle pelkkää plussaa” - Nuorten työpajatoiminta Pieksämäellä. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/114393/Laamanen_Pauliina.pdf 28.4.2017.
- Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta. 916/2012.
- Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 1366/2014.
- Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2.3.2001.
- Martikainen, L. 2009. Kaaosta vai hallintaa: Nuoren aikuisen elämän haasteet. Kuopio: UNIpress.
- Myllyniemi, S. 2008. Työ ja työttömyys. Teoksessa Autio, M., Eräranta, K. & Myllyniemi, S. (toim.) Polarisoituva nuoruus? Helsinki: Hakapaino Oy. 35–46.
- Myllyniemi, S. 2014. Vaikuttava osa, Nuorisobarometri 2013. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Myrskylä, P. 2011. Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella. Työ- ja elinkeinoministeriö: Edita Publishing Oy.
- Nuorisolaki 1285/2016.
- Paju, P. 2004. Iisalmessa on Lidl. Teoksessa Samaan aikaan toisaalla. Paju, P. (toim.) Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy. 6–17.
- Pohjantammi, I. 2007. Ylisukupolvinen työttömyys nuorten työpajoilla. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.
- Seppä, H. 2013. Työpaja nuorten kokemana. https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/41257/URN_NBN_fi_jyu-201304251501.pdf 28.4.2017.
- Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. Kuntouttava työtoiminta. 2017. <http://stm.fi/kuntouttava-tyotoiminta> 25.9.2017.
- Taskinen T. 2010. Työpajatoiminta voimauttavana interventiona. Teoksessa Kylmäkoski, M., Pylkkänen S. & Viitanen, R. (toim.) Yhteisöllisiä näkökulmia nuorten ehkäisevään päihdetyöhön. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy. 213–223.
- TE-palvelut, Nuorisotakuu. 2017a. <http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakilalle/nuoret/nuorisotakuu/index.html> 25.9.2017.
- TE-palvelut, Työkokeilun käytännöt ja säännökset. 2017b. http://www.te-palvelut.fi/te/fi/erikoissivut/kaytannot_ja_saannokset/index.html. 25.9.2017.
- TE-palvelut, Palkkatuki. 2017c. http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonantajalle/loyda_tyontekija/tukea_rekrytointiin/palkkatuki/index.html#Palkkatuenkesto 25.9.2017.

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. 2017a. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon-tueksi/nuorten-syrjaytyminen/nuorten-syrjaytyminen-ehkaisy> 12.10.2017.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Nuorten syrjäytyminen. 2017b. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon-tueksi/nuorten-syrjaytyminen> 5.11.2017.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Syrjäytyminen ja syrjäytymisen riskitekijät. 2017c. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon-tueksi/nuorten-syrjaytyminen/syrjaytyminen-ja-syrjaytyminen-riskitekijat>
- Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 12/2011. Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella. 2011. Työ- ja elinkeinoministeriö: Edita Publishing Oy.
- Työllisyyskatsaus. Kainuu, elokuu. 2017. <https://www.elykeskus.fi/documents/10191/21657082/Kainuun+ty%C3%B6llisyyskatsaus+elokuu+2017.pdf/fa0ca6f1-3058-4307-8310-490e151bf84d> 5.10.2017
- Uusi Nuorisolakikirja. 2017. Oulu: Veltor Oy.
- Vilka, H. 2009. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Yle uutiset. 2016. Meneekö maaseudun nuorilla huonommin kuin kaupungin? <https://yle.fi/uutiset/3-9180784>. 23.10.2017.

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Tämä sopimus soveltuu käytettäväksi ainoastaan sellaisten opinnäytetöiden yhteydessä, joita ei toteuteta ammattikorkeakoulun ulkopuolisen rahoituksen hankkeessa.

Toimeksiantaja	Kuhmon kaupunki, Nuorisopalvelut, Pajatyö PL 15, 88901 Kuhmo Timo Heikkilä, Puh. 044 725 5410, timo.heikkila@kuhmo.fi	
	Työn aihe Nuorten kokemuksia Kuhmon startti- ja työpajatoiminnasta	
Tekijä	Nimi	Opiskelijanumero
	Tiia Rautiainen	1402022
	Katuosoite	Postinumero Postitoimipaikka
	Puhelin	Sähköpostiosoite tiia.rautiainen@edu.karelia.fi
Karelia-amk	Suoritettava tutkinto Sosionomi (AMK)	Ryhmä tunnus STSNS14
	Yhteyshenkilön nimi (Ohjaaja) Heli Rinnekallio	Tehtävänimike Tuntiopettaja
	Toimipaikka ja osoite Karelia-Ammattikorkeakoulu, Tikkarinne 9, 80200 Joensuu Puhelin 050 315 6572	Sähköpostiosoite heli.rinnekallio@karelia.fi
	Toimeksiantosopimuksen ehdot	
Ohjaus	Ohjaaja valvoo työtä ammattikorkeakoulun puolesta ja antaa työn edellyttämiä ohjeita ja neuvoja. Ammattikorkeakoulu ja Ohjaaja eivät ole konsulttivastuussa työstä.	
Dokumentointi	Karelia-amk:ssa toteutetaan avointa toimintakulttuuria, mikä tarkoittaa, että myös opinnäytetöiden aineistot ja tulokset avataan soveltuvin osin erillisen ohjeistuksen mukaisesti (ml. avoin julkaiseminen). Työstä laaditaan ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjeen mukainen kirjallinen raportti, joka julkaistaan sähköisessä muodossa Theseus-verkkokirjastossa tai josta toimitetaan yksi kansitettu kappale ammattikorkeakoulun kirjastoon. Työ arkistoidaan Karelia-amk:n kirjastoon sähköisessä muodossa.	
Oikeudet	Opinnäytetyön tekijänoikeudet kuuluvat tekijälle. Toimeksiantaja saa rinnakkaisen käyttöoikeuden opinnäytetyön tuloksiin. Ammattikorkeakoululla on jatkuvasti voimassa oleva oikeus hyödyntää tuloksia omassa opetuksessa ja tutkimus- ja kehittämistoiminnassaan. Sopijaosapuolilla on mahdollisuus sopia muista opinnäytetyön tuloksia koskevista oikeuksista kuitenkin niin, että tämän sopimuskohtaan nojalla ammattikorkeakoulun saamat oikeudet säilyvät voimassa.	
Keksinnöt	Jos Tekijä on osallisena keksintöön, joka patentoidaan, mainitaan hänet yhtenä keksijöistä. Mahdollisesta keksintökorvauksesta sovitaan erikseen noudattaen ensisijaisesti Toimeksiantajan tai niiden puuttuessa ammattikorkeakoulun keksintöohjeen linjauksia. Opinnäytetyön tai sen osan julkaiseminen tai hyödyntäminen ei saa vaarantaa sen tai sen osan suojaamista patentilla tai hyödyllisyyssmallilla.	
Vastuut	Opinnäytetyön tulos toimitetaan sellaisena kuin se on. Tekijä tai ammattikorkeakoulu eivät anna tulokselle takuuta eivätkä vastaa sen soveltuvuudesta toimeksiantajan tarpeisiin. Sopijapuolet ovat vastuussa toisilleen sopimusrikkomuksen aiheuttamista välittömistä vahingoista. Vastuun syntyminen edellyttää tahallaan tai törkeällä huolimattomuudella aiheutettua sopimusrikkomusta.	
Lisäksi sovitaan		
Salassapito	Ohjaajalla ja opinnäytetyön Tekijällä on salassapitovelvollisuus työn aikana esille tulleisiin luottamuksellisiin asioihin viiden vuoden ajan. Toimeksiantajan tulee tarkistaa, että julkaistava opinnäytetyö ei sisällä salassa pidettävää aineistoa. Tarvittaessa käytetään erillistä salassapitosopimusta.	
	Tätä sopimusta on laadittu kolme (3) saman sisältöistä kappaletta, yksi (1) kullekin sopimuksen osapuolelle. Sopimus perustuu ammattikorkeakoulun hyväksymään opinnäytetyösuunnitelmaan ja se astuu voimaan allekirjoitushetkellä.	
	Paikka ja päivämäärä	Allekirjoitus
Toimeksiantaja	Kuhmo 12.6.2017	Timo Heikkilä
Tekijä	Kuhmossa 9.6.2017	Tiia Rautiainen
Karelia-amk	JOENSUU 30.8.17	Heli Rinnekallio

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

(käytetään, kun tutkimusta/kyselyä tehdään Karelia-amk:n ulkopuoliselle taholle)

Haen/haemme lupaa suorittaa opinnäytetyöhön liittyvä tutkimus

Opinnäytetyön aihe: Nuorten kokemuksia Kuhmon startti- ja työpajatoiminnasta

Tutkimuksen toteutuspaikka/-yksikkö: Kuhmon kaupunki, Nuorisopalvelut, Pajatyö

Tutkimuksen:

- a) kohde/kohdejoukko: Pajanuoret
- b) aineiston keruumenetelmä: Teemahaastattelu
- c) aineiston keruun ajankohta: Kesä-heinäkuu 2017

9 16 2017

Opinnäytetyön tekijä:

Tiia Rautiainen

Tiia Rautiainen

Opinnäytetyön ohjaaja:

Heli Rinnekallio

Heli Rinnekallio

Työelämäohjaaja:

Timo Heikkilä

Timo Heikkilä

LIITTEET: - tutkimussuunnitelma
- toimeksiantosopimus

TEEMAHAASTATTELURUNKO

KOULUTUS-/TYÖHISTORIA

- Mikä olet pohjakoulutukseltasi?
- Kertoisitko, oletko valmistunut vai keskeyttänyt koulun? Jos olet keskeyttänyt, niin minkä takia?
- Mitä olet tehnyt ennen kuin tulit työpajalle?
- Minkälaista työtä olet tehnyt elämäsi aikana?

TYÖPAJA

- Mitä olet tehnyt työpajalla?
- Miten kauan olet ollut/olit työpajalla?
- Millainen sopimus sinulla on/oli täällä (esim. palkkatuki, sosiaalinen kuntoutus)?
- Mistä sait tietoa työpajasta?
- Minkä tahon kautta olet tullut työpajalle?
- Millaista ennakkotietoa sait sieltä työpajasta?
- Mitkä olivat ennakkokäsityksesi työpajasta?
- Mitä tiesit itse työpajasta?
- Mitä muita vaihtoehtoja sinulla olisi ollut?

TAVOITTEET, KOKEMUKSET

- Millaisia tavoitteita sinulla oli työpajaprosessin alussa?
- Miten tavoitteesi työpajajaksolle toteutuivat?
- Mitä työpajajaksosta on jäänyt mieleesi?
- Kertoisitko huonoja ja hyviä kokemuksia?
- Mitä merkitystä työpajajaksolla on ollut sinulle?
- Millaisia kehittämisideoita sinulla olisi työpajalle?

JATKOPOLUT

- Millaisia työ- tai koulutussuunnitelmia sinulla on tulevaisuudessa?
- Mitä olet ajatellut, jäisitkö Kuhmoon vai muuttaisitko muualle?
- Mikäli muuttaisit pois, minne?
- Minkä takia tekisit tämän valinnan?

SUOSTUMUS HAASTATTELUUN

Tutkimuksen tekijä: Tiia Rautiainen

Opiskelijanumero: 1402022

Ryhmätunnus: STSNS14

Opinnäytetyön aihe: Nuorten kokemuksia Kuhmon startti- ja työpajatoiminnasta

Tutkimuksen toteutuspaikka/-yksikkö: Kuhmon kaupunki, Nuorisopalvelut, Pajatyö

Hei nuori!

Olen sosionomiopiskelija Karelia-ammattikorkeakoulusta. Teen opintoihini liittyvän opinnäytetyön, jossa selvitän nuorten kokemuksia startti- ja työpajatoiminnasta. Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, joka toteutetaan teemahaastattelun menetelmällä.

Haastattelut nauhoitetaan, jonka jälkeen ne kirjoitetaan puhtaaksi ja analysoidaan. Haastattelun ääninauhaa tai kirjoitettua haastattelua ei jaeta eteenpäin, vaan se säilyy ainoastaan opinnäytetyötekijällä. Opinnäytetyöntekijä pitää huolen, että nuoren anonymiteetti säilyy koko opinnäytetyöprosessin ajan ja varsinaiseen raporttiin ei tule tunnistettavia tietoja. Opinnäytetyön valmistuttua ääninauha ja tekstimuotoon kirjoitettu haastattelu tuhotaan. Varsinainen opinnäytetyön raportti julkaistaan arvioilta joulukuussa 2017.

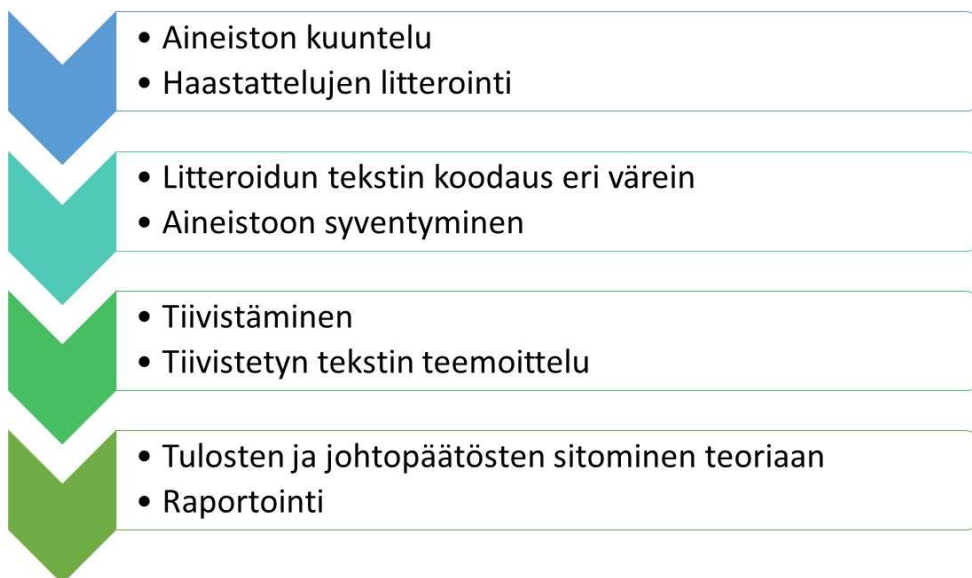
- Olen lukenut ylläolevan tekstin ja ymmärrän sen.
- Suostun haastatteluun, joka äänitetään ja kirjoitetaan puhtaaksi.
- Annan luvan käyttää haastattelun tuloksia opinnäytetyössä.

Kuhmossa ___/___/___

_____

Haastateltava

ANALYYSIPOLKU

Aineiston pelkistäminen, esimerkkejä

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu
Ensin olin työkokeilulla, tai silloin se oli se hara. siirryin palkkatuella, kaks vai kolmee kertaa palkkatuella	Työkokeilu Palkkatuki
No, semmonen ennakkotieto on ollu et siellä korjataan, entisöijään huonekaluja	Työt korjausta ja entisöintiä
Vaitelias paikka, että ei kannata tulla. mieluummin minne tahansa muualle kuin pajalle töihin.	Pajan negatiivinen maine
Ai pitikö olla tavoitteita?	Ei tiedosteta tavoitteita

Aineiston teemoittelu, esimerkki

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Työkokeilu Palkkatuki	Pajajakso
Pajan negatiivinen maine	Ennakkokäsitykset
Työt korjausta ja entisöintiä	Ennakkokäsitykset
Ei tiedosteta tavoitteita	Tavoitteellisuus

OPINNÄYTETYÖPROSESSI

